

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Analýza místního stranického systému v obci

Mořina

Autor bakalářské práce: Tomáš Žáček

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Václav Bubeníček

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci na téma **Analýza místního stranického systému v obci Mořina** vypracoval samostatně za použití literatury a jiných zdrojů v níže uvedeném seznamu a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce Ing. Václavem Bubeníčkem.

V Mořině dne 23. dubna 2009

.....

Tomáš Žáček

PODĚKOVÁNÍ

Především bych chtěl poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce Ing. Václavu Bubeníčkoví za odborné vedení a cenné rady, které přispěly ke vzniku této práce. Dále děkuji za poskytnuté materiály a informace starostovi obce Mořina panu Vojtěchu Štičkovi.

V neposlední řadě bych chtěl poděkovat své rodině za podporu v průběhu mého studia a všem ostatním, kteří mi pomáhali.

Analýza místního stranického
systému v obci Mořina

*The Analysis of Local Party System
in the Municipality of Mořina*

Souhrn

Bakalářská práce analyzuje vývoj a průběh voleb do obecního zastupitelstva v obci Mořina. Ve své teoretické části práce charakterizuje postavení obcí a pravomoci jejich orgánů. Dále přibližuje problematiku volebního procesu z obecného hlediska, analyzuje volební systémy a jejich prvky. Další teoretický text je již zaměřen na volební procesy v České republice, rozebírá komunální volební systém v ČR a zmiňuje jeho specifika.

Ve své praktické části se práce zaměřila na historii obce a její sociálně-ekonomickou a demografickou charakteristiku. Cílem práce je nastínit charakter obce a jeho promítnutí do výsledků voleb do místního zastupitelstva. Práce analyzuje výsledky komunálních voleb v obci Mořina v letech 1994, 1998, 2002 a 2006. Mapuje vývoj politických subjektů kandidujících v obci a způsob sestavování jejich kandidátních listin. Komunální volby jsou jádrem práce, která charakterizuje teorii lokálních stranických systémů a průběh voleb do zastupitelstev obcí. Tato teorie bude implementována na praktickém příkladu.

Klíčová slova

obec, obecní zastupitelstvo, komunální volby, volební systém, d'Hondtova metoda, mandát, nezávislý kandidát.

Summary

This Bachelor work analyses progress and course of the elections to the municipal council in municipality Mořina. In the theoretic part the work describes position of the municipalities and competences of their authorities. The work tries approximate problems with electoral process from the general point of view, analyses electoral systems and their components. Further theoretic text is oriented to the electoral processes in the Czech Republic, analyses municipal system of elections in the Czech Republic in general and makes reference to its specifics.

In the practical part of the work target focuses on the history, social – economic and demographic characteristics of the municipality. Target of the description is to foreshadow municipality character and its projection of elections to the municipal council results. The work analyses results of municipal elections in municipality Mořina in the year 1994, 1998, 2002 and 2006. The work monitors progress of the political parties stands for election in Mořina and the way of composition their slates. The municipal elections are principal aim of the work which characteristics local party system and elections to the municipal councils and theory of this will be implemented to the practical example of municipality Mořina.

Key words

municipality, municipal board, municipal election, electoral system, d'Hondt's method, mandate, independent candidate

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Cíl práce a metodika.....	5
3	Literární rešerše.....	7
3.1	Obec.....	7
3.1.1	Občané obce.....	7
3.2	Působnost obce.....	8
3.2.1	Samostatná působnost obce.....	8
3.2.2	Obce s pověřeným obecním úřadem.....	9
3.2.3	Obec s rozšířenou působností.....	9
3.3	Orgány obce.....	10
3.3.1	Zastupitelstvo obce.....	10
3.3.2	Rada obce.....	11
3.3.3	Starosta.....	12
3.3.4	Obecní úřad.....	13
3.4	Volby.....	14
3.5	Volební systémy.....	14
3.6	Komunální volby a komunální volební systém v ČR.....	19
3.6.1	Specifika komunálních voleb.....	19
3.6.2	Vývoj komunálního volebního systému v ČR.....	20
3.6.3	Aktuální komunální volební systém v ČR.....	21
3.6.4	Komunální stranický systém.....	23
4	Demografická a socioekonomická charakteristika obce.....	26
4.1	Charakteristika obce.....	26
4.2	Historie.....	26
4.3	Kulturní charakteristika.....	27
4.4	Demografická struktura.....	28
4.4.1	Počet obyvatel.....	28
4.4.2	Věková struktura.....	29
4.4.3	Vzdělanostní struktura.....	30
4.4.4	Národnostní struktura.....	31
4.4.5	Obyvatelstvo podle náboženského vyznání.....	32
4.5	Sociální a ekonomická charakteristika obce.....	33
4.5.1	Zaměstnanost.....	33
4.5.2	Podniky v obci.....	34
4.5.3	Doprava.....	35
4.5.4	Bytová situace.....	36
4.5.5	Občanská vybavenost.....	36
4.5.6	Životní prostředí.....	37
5	Analýza lokálního stranického systému.....	38
5.1	Volby do zastupitelstva obce 1994.....	39
5.2	Volby do zastupitelstva obce 1998.....	42
5.3	Volby do zastupitelstva obce 2002.....	45
5.4	Volby do zastupitelstva obce 2006.....	49
6	Závěr.....	54
7	Seznam literatury.....	55
8	Přílohy.....	57

1 Úvod

Komunální politika tvoří nejnižší stupeň politické sféry. Z tohoto důvodu bývala velmi často opomíjena a studie se zabývaly tématy vyšší politiky. V posledních letech se však komunální politika dostává do popředí. Jedna z hlavních příčin, je decentralizace státní správy a růst významu územně správních celků, který byl spojen s přípravou našeho vstupu do EU. Obecná charakteristika komunálních voleb je obtížná z důvodu přítomnosti mnoha specifíků a proměnných lišících se velikostí obce, množstvím kandidujících stran a dalších aspektů. Práce se zaměřila výhradně na analýzu stranického systému na konkrétním případě obce Mořiny, která byla podrobena sociálně-ekonomické a demografické studii obce.

Pro občany komunální politika znamená integraci do politického procesu a podílení se na správě věcí obecních. Pro úspěšné kandidáty může tvořit pomyslnou vstupní bránu do vyšší politiky. Mnohdy komunální úroveň politiky soustřeďuje větší zájem občanů než politika parlamentní. Rozhodnutí učiněná na obecní úrovni se projevují rychleji, řeší konkrétní problémy a dotýkají se každodenního života občanů. Volby představují v komunální politice základ politické participace a záleží na každém obyvateli dané obce, zda využije svého práva a zúčastní se jako volič, či jako kandidát tohoto procesu.

2 Cíl práce a metodika

Cílem bakalářské práce je charakteristika lokálního stranického systému na komunální úrovni, obecního zřízení ČR a průběhu voleb. Stěžejním bodem celé práce je pak analýza vývoje lokálního stranického systému v obci Mořina v letech 1994 - 2006. Analýza vychází z výsledků komunálních voleb, rozboru složení kandidátních listin politických subjektů a následné složení obecního zastupitelstva. Analýzou lokálního stranického systému na tomto konkrétním případě má za cíl poukázat na rozmanitost a specifickou komunálního politického prostředí.

Práce je založena na studiu odborné literatury, která dala vzniknout úvodní teoretické části této práce. Seznam použité literatury je uveden na konci bakalářské

práce. Dalšími užitečnými zdroji se pak staly internetové servery poskytující detailní či doplňující informace. Nejvýznamnějším serverem se stal server Českého statistického úřadu, který poskytuje statistické informace o obyvatelstvu a informace o výsledcích všech konaných voleb v České republice. Na základě dat ČSÚ jsem vypracoval tabulky a grafy použité v praktické části práce zabývající se charakteristikou obce a analýzou lokálního stranického systému. Důležitým zdrojem informací se stal semi-strukturovaný rozhovor se starostou obce Mořina Vojtěchem Štičkou, který mi poskytl informace o místním politickém prostředí. Vzácnou zkušeností pro mě byla také bakalářská praxe, kterou jsem absolvoval na obecním úřadě Mořina.

3 Literární rešerše

3.1 Obec

Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích definuje obec jako základní územní samosprávný společenství občanů. Tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Obec je veřejnoprávní korporací a má vlastní majetek. V právních vztazích vystupuje svým jménem a nese odpovědnost, jež vyplývá z těchto vztahů. Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Kromě toho chrání též veřejný zájem vyjádřený v zákonech a jiných právních předpisech. Obec tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Každá část České republiky je součástí území některé obce, nestanoví-li zvláštní zákon jinak. Obec má jedno nebo více katastrálních území. Dvě nebo více obcí, které spolu sousedí, se mohou na základě dohody sloučit. Území obce po sloučení tvoří území slučovaných obcí [4;5].

Podle obecního zřízení se za obec pokládá jakékoliv sídlo, které má vlastní samosprávu. Obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, je městem. Nejmenší jednotky nesplňující tuto hranici jsou pak obce. V roce 2006 byla Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR schválena Novela zákona o obcích (obecní zřízení) pod číslem 234/2006 Sb, která mimo jiné obnovuje status městyse. Městys je typ obcí velikostně a významově stojící mezi městem a vsí. Zvláštní postavení mají statutární města, jejichž území se může členit na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy. V České republice máme 23 statutárních měst. Praha stojí mimo toto členění jakožto zvláštní subjekt. Je hlavním městem a také samostatným krajem [5;18].

3.1.1 Občané obce

Občanem obce je fyzická osoba, která je státním občanem České republiky, a je v obci hlášena k trvalému pobytu. Občan obce, který dosáhl věku 18 let má právo volit i být volen do zastupitelstva obce a hlasovat v místním referendu za podmínek stanovených zvláštním zákonem. Dále má právo vyjadřovat na zasedání zastupitelstva obce svá stanoviska k projednávaným věcem, vyjadřovat se k návrhu rozpočtu obce a k závěrečnému účtu obce za uplynulý kalendářní rok, a to buď písemně ve stanovené

lhůtě, nebo ústně na zasedání zastupitelstva obce. Může nahlížet do rozpočtu obce a do závěrečného účtu obce, do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva, rady, výborů a komisí rady obce a pořizovat si z nich výpisy.

Veškerá oprávnění občana obce má i fyzická osoba starší 18 let, která je cizím státním občanem a je v obci hlášena k trvalému pobytu. Veškerá oprávnění občana obce, s výjimkou práva volit a být volen do zastupitelstva obce a hlasovat v místním referendu, má i fyzická osoba starší 18 let, která není v obci hlášena k trvalému pobytu, ale vlastní na území obce nemovitost [5;11].

3.2 Působnost obce

3.2.1 Samostatná působnost obce

Do samostatné působnosti obce patří záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce, a dále záležitosti, které do samostatné působnosti obce svěří zákon. Obec v samostatné působnosti ve svém územním obvodu pečuje v souladu s místními předpoklady a místními zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů. Jedná se o základní činnosti, které zajišťují fungování obce. Zejména jde o schvalování programu rozvoje obce, územního plánu a regulačního plánu obce a schvalování rozpočtu. Patří sem rovněž stanovení počtu členů rady obce, volba starosty, volby místostarostů a dalších členů rady obce a jejich odvolávání z funkce, zřizování a rušení výborů, volba jejich předsedů a dalších členů a jejich odvolávání z funkcí. Obec může v rámci samostatné působnosti zřizovat obecní policii, rozhodovat o spolupráci obce s jinými obcemi, rozhodovat o zřízení a názvech částí obce, ulic a dalších veřejných prostranství. K samostatnému působení obce patří také její hospodaření. Obec vede evidenci svého majetku a je povinna pečovat o jeho zachování a rozvoj. Majetek obce musí být využíván účelně a hospodárně v souladu s jejími zájmy a úkoly vyplývajícími ze zákonem vymezené působnosti. Majetek obce musí být chráněn před zničením, poškozením, odcizením nebo zneužitím [5;11].

3.2.2 Obce s pověřeným obecním úřadem

Obec s pověřeným obecním úřadem se někdy označuje jako obec II. typu nebo II. stupně (obcí I. stupně je každá obec, obcí III. stupně obec s rozšířenou působností). Pověřený obecní úřad je obecní úřad, který v rámci přenesené působnosti vykonává na svém území státní správu v rozsahu přiznaném obcím s pověřeným obecním úřadem. Obvykle tuto státní správu vykonává také pro ostatní obce v okolí. Nejčastěji se setkáme se stavebním nebo matričním úřadem [11].

3.2.3 Obec s rozšířenou působností

Obecní úřady obcí s rozšířenou působností (tzv. obcí III. stupně) jsou mezičlánkem přenesené působnosti státní správy mezi krajskými úřady a obecními úřady. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností mají oproti ostatním obecním úřadům některé oblasti působnosti navíc, a to nejen pro svůj vlastní základní správní obvod, ale zpravidla i pro další obce v okolí [18].

Po zrušení okresních úřadů (okresy jako územní jednotky stále existují) převzalo 1. ledna 2003 podle zákona č. 314/2002 Sb. zhruba 80 % jejich působnosti 205 obcí s rozšířenou působností (pravděpodobně všechny jsou městy) v rámci II. etapy reformy územní veřejné správy, která proběhla ke konci roku 2002. Některé působnosti zrušených okresních úřadů však přešly naopak na krajské úřady (například činnost dopravních úřadů) [18].

Obce s rozšířenou působností vykonávají následující potřebné agendy, které lidé nejčastěji využívají: evidence obyvatel, vydávání cestovních a osobních dokladů, řidičských průkazů, technických průkazů, evidence motorových vozidel, živnostenské oprávnění, výplata sociálních dávek, odpadové hospodářství a ochrana životního prostředí [18].

3.3 Orgány obce

3.3.1 Zastupitelstvo obce

Základním orgánem obecní samosprávy je zastupitelstvo obce. Je složeno z členů zastupitelstva obce, jejichž počet na každé volební období stanoví zastupitelstvo nejpozději 85 dnů před volbami. Počet členů zastupitelstva se stanovuje na základě počtu obyvatel:

do 500 obyvatel	5 až 15 členů
nad 500 do 3 000 obyvatel	7 až 15 členů
nad 3 000 do 10 000 obyvatel	11 až 25 členů
nad 10 000 do 50 000 obyvatel	15 až 35 členů
nad 50 000 do 150 000 obyvatel	25 až 45 členů
nad 150 000 obyvatel	5 až 55 členů.

Mandát člena zastupitelstva obce vzniká zvolením, k němuž dojde ukončením hlasování. Člen zastupitelstva obce vykonává svůj mandát osobně a v souladu se svým slibem a není přitom vázán žádnými příkazy. Funkce člena zastupitelstva obce je veřejnou funkcí a zastupitelé nepobírají za její vykonávání plat. Zastupitelstvo obce rozhoduje ve věcech patřících do samostatné působnosti obce, z tohoto faktu vyplývá i jeho pravomoc. K platnému usnesení zastupitelstva obce, rozhodnutí nebo volbě je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva obce. Zastupitelstvo obce se schází podle potřeby, nejméně však jedenkrát za 3 měsíce, a to v územním obvodu obce. Zasedání zastupitelstva obce svolává a zpravidla řídí starosta. Zasedání zastupitelstva obce je veřejné. Nesejde-li se zastupitelstvo obce po dobu delší než 6 měsíců tak, aby bylo schopno se usnášet, Ministerstvo vnitra je rozpustí. O průběhu zasedání zastupitelstva se pořizuje zápis, který podepisuje starosta nebo místostarosta a určení ověřovatelé. Zápis, který je nutno pořídít do 10 dní po skončení zasedání, musí být uložen na obecním úřadu k nahlédnutí [4;5].

Výbory

Výbory jsou iniciativní a kontrolní orgány, které zřizuje zastupitelstvo obce. Výbor plní úkoly, kterými jej pověří zastupitelstvo obce a ze své činnosti zastupitelstvu obce odpovídá. Obec má vždy alespoň dva výbory, a to výbor finanční a kontrolní, které

zastupitelstvo zřizuje v každé obci. Zřízení dalších výborů je v každé obci individuální. Obec, v jejímž územním obvodu žije alespoň 10 % občanů hlásících se k národnosti jiné než české, zřizuje výbor pro národnostní menšiny. Tento výbor je složen i ze zástupců národnostních menšin a ti musí tvořit nejméně polovinu všech členů výboru. Předsedy výborů zastávají vždy členové zastupitelstva obce¹. Výbor se schází podle potřeby.

Finanční výbor provádí kontrolu finančního a majetkového hospodaření obce a plní další úkoly uložené mu zastupitelstvem obce. Kontrolní výbor ze zákona kontroluje plnění usnesení zastupitelstva obce a rady obce, je-li zřízena, kontroluje dodržování právních předpisů ostatními výbory a obecním úřadem na úseku samostatné působnosti a plní další kontrolní úkoly, jimiž jej pověřilo zastupitelstvo obce.

Finanční a kontrolní výbory jsou nejméně tříčlenné. Jejich členy nemohou být starosta, místostarosta, tajemník obecního úřadu ani osoby zabezpečující rozpočtové a účetní práce na obecním úřadu. O provedené kontrole výbor pořídí zápis, který obsahuje, co bylo kontrolováno, jaké nedostatky byly zjištěny a návrhy opatření směřující k odstranění nedostatků. Zápis podepisuje člen výboru, který provedl kontrolu, a zaměstnanec, jehož činnosti se kontrola týkala. Výbor předloží zápis zastupitelstvu obce, k zápisu připojí vyjádření orgánu, popřípadě zaměstnanců, jejichž činnosti se kontrola týkala [4;5;11].

3.3.2 Rada obce

Rada obce je výkonným orgánem obce v oblasti samostatné působnosti a je ze své činnosti odpovědná zastupitelstvu obce. Rada obce nemusí být zřízena a také v drtivé většině obcí zřízena není. A ani být vytvořena nemůže. Pro její vznik je nutné splnit dvě podmínky – počet členů rady obce musí čítat nejméně 5 a nejvýše 11 členů a zároveň nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva obce. Z tohoto důvodu se rada obce nevolí v obcích, kde zastupitelstvo obce čítá méně než 15 členů [11]. Z údajů uvedených v předchozím textu o zastupitelstvu obce lze vyčíst, že méně než 15 členů zastupitelstva obce se volí ve většině obcí do 3 000 obyvatel. V této kategorii se nachází

¹ to neplatí, jde-li o předsedu osadního výboru

v České republice přes 93 % z celkového počtu obcí. V obci, kde se rada obce nevolí, vykonává její pravomoc starosta.

Radu obce tvoří starosta, místostarosta (místostarostové) a další členové rady volení z řad členů zastupitelstva obce. Rada obce se schází ke svým schůzím podle potřeby, avšak na rozdíl od zastupitelstva obce je jednání neveřejné. Rada obce je schopna se usnášet jen tehdy, je-li přítomna nadpoloviční většina všech členů rady. Rada obce připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva obce a zabezpečuje plnění jím přijatých usnesení. Rada obce dále zabezpečuje hospodaření obce podle schváleného rozpočtu, provádí rozpočtová opatření v rozsahu stanoveném zastupitelstvem obce a plní úkoly zakladatele nebo zřizovatele právními osobám a organizačním složkám založeným či zřízeným zastupitelstvem obce (s výjimkou obecní policie). Ze schůze obecní rady se pořizuje zápis, který musí být vyhotoven do 7 dnů od jejího konání. Zápis je uložen na obecním úřadě a je k nahlédnutí pouze členům zastupitelstva obce [11].

Komise

Komise je podobně jako výbor iniciativní a poradní orgán, avšak nepodléhá zastupitelstvu obce, ale radě obce, která komise zřizuje. Svá stanoviska a náměty předkládají komise radě obce. Žádná komise není zřizována povinně ze zákona. Všechny druhy komisí jsou zakládány dobrovolně na základě individuálního rozhodnutí rady obce. Komise je též výkonným orgánem, jestliže jí byl svěřen výkon přenesené působnosti obce. V tomto případě může být předsedou komise jen osoba, která prokázala zvláštní odbornou znalost pro výkon této pozice. Ve věcech výkonu přenesené působnosti na svěřeném úseku je komise odpovědná starostovi. Komise se usnává většinou hlasů všech svých členů [11].

3.3.3 Starosta

V čele obce stojí starosta, který zastupuje obec navenek. Funkce starosty je volena z řad obecního zastupitelstva jeho vlastními členy. Zastupitelstvo obce také zvolí zástupce starosty, tedy místostarostu, který pochází také ze zvoleného zastupitelstva obce. Volba obou předních činitelů obce je tedy nepřímá. Starosta i místostarosta musí být občany České republiky a za výkon své služby odpovídají zastupitelstvu obce. Práva

a povinnosti starosty jsou upraveny zákonem číslo 128/2000 Sb. o obcích. Starosta svolává a zpravidla řídí zasedání zastupitelstva obce a rady obce a podepisuje zápisy z těchto jednání spolu s ověřovateli. V obcích, kde rada obce není zřízena, zastává její funkci starosta. Starosta dále odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce, jmenuje a odvolává tajemníka obecního úřadu, rozhoduje o záležitostech samostatné působnosti obce svěřených mu radou. Místostarosta zastupuje starostu v době jeho nepřítomnosti nebo v době, kdy starosta nevykonává svou funkci. Je-li starosta odvolán ze své funkce nebo se jí vzdal, vykonává jeho pravomoc místostarosta až do zvolení nového starosty. Ve statutárních městech se funkce starosty nazývá primátor a zástupci jsou nazýváni náměstkové [4;11].

3.3.4 Obecní úřad

Podle zákona tvoří obecní úřad starosta, místostarosta (místostarostové), tajemník obecního úřadu (je-li funkce zřízena) a zaměstnanci do obecního úřadu zařazení. V čele obecního úřadu je starosta. Obecní úřad v oblasti samostatné působnosti plní úkoly, které mu uložilo zastupitelstvo obce nebo rada obce a pomáhá výborům a komisím v jejich činnosti. Obecní úřad má ze zákona povinnosti rozhodovat o poskytování informací žadatelům, vykonávat státní správu s výjimkou výkonu těch věcí, které zasahují do pravomoci rady obce, zastupitelstva obce a obecních komisí nebo zřídit úřední desku na veřejném místě [11].

Funkce tajemníka obecního úřadu se zřizuje v obcích s pověřeným obecním úřadem a v obcích s rozšířenou působností. Ostatní obce tuto funkci mohou také zřizovat. Tajemník obecního úřadu je odpovědný starostovi za plnění úkolů obecního úřadu v samostatné i přenesené působnosti, řídí a kontroluje činnost zaměstnanců obce zařazených do obecního úřadu, zúčastňuje se zasedání zastupitelstva obce a schůzí rady obce, v kterých má pouze poradní hlas. Důležitou podmínkou pro zastávání pozice tajemníka obecního úřadu je zákaz výkonu funkce v politických stranách a v politických hnutích [5].

3.4 Volby

Volby představují klíčový mechanismus zastupitelské demokracie. V procesu voleb se stávají nejdůležitějšími politickými aktéry voliči – tedy občané, kteří pomocí voleb transformují své postoje a preference do konkrétní podoby zastupitelského orgánu. Proto volby představují nejdůležitější formu politické participace občanů. Jsou-li občané nespokojeni s výkonem politické moci, mohou tuto nespokojenost dát najevo prostřednictvím voleb a změnit tak rozvržení politické reprezentace [4]. Volby umožňují rozdělení mandátů podle aktuální rozloženosti politických sil v politickém celku (obec, kraj, stát). Volební proces v demokratickém státu by měl splňovat několik zásad. Jsou jimi zásada svobody, všeobecnosti, rovnosti, přímosti, tajnosti a zásada pravidelnosti.

Zásada svobody udává, že volič musí mít možnost svobodné volby mezi více stranami či kandidáty a nesmí na něj být vyvinut nátlak, aby odevzdal hlas konkrétní straně a kandidátovi. Tato zásada také zajišťuje voliči možnost získat informace o kandidátech.

Zásada všeobecnosti - volit může každý, jen se zákonem stanovenými omezeními. Nejčastěji se užívá věková hranice, svéprávnost a národní příslušnost.

Rovnost voleb je důležitou zásadou, která zajišťuje každému občanu stejný počet hlasů a hlas každého občana má stejnou váhu.

Přímost je zásada zaručující občanům volbu přímo, nikoliv přes prostředníky.

Zásada tajnosti musí zaručit volbu probíhající v tajném hlasování a nezejistitelnost volby každého konkrétního hlasujícího.

Zásada pravidelnosti by měla zajistit konání voleb v periodicky se opakujících časových úsecích a zajišťovat tak pravidelně možnost změny politické reprezentace [18].

3.5 Volební systémy

Volební výsledky jsou primárně závislé na vůli voličů, ale nemalý podíl na ně má i zvolený volební systém, který musí být před volbami uzákoněn. Volební systémy

dělíme na většinový (majoritní) a poměrný (proporcionální). Oba mají své výhody a nevýhody, proto se je některé státy snaží kombinovat (smíšený volební systém).

Princip většinového volebního systému spočívá v tom, že volby vyhrává ta strana, která zvítězila většinou hlasů v největším počtu volebních obvodů. V rámci volebního obvodu tak vítězná strana získává všechny rozdělované mandáty. Zbývající strany volby v daném volebním obvodě prohrávají a nemají tak nárok na získání mandátů. Systém tedy je nastaven na zásadě „vítěz bere vše“. Systém může být buď jednokolový - pak zvítězí ta strana (kandidát), která obdržela nejvíce hlasů nebo dvoukolový - podmínkou vítězství v prvním kole je získání nejméně 50% hlasů; není-li taková strana, pak se koná druhé kolo voleb, do kterého postupují pouze někteří kandidáti z prvního kola.

Výhodou většinového volebního systému je vysoká míra personalizace v jednomandátových obvodech a z toho vyplývající blízkost zvoleného zastupitele k voličům. Naopak nevýhodou je preferování silných stran a omezená reprezentace menšin patřící do volebního obvodu [5].

Poměrný volební systém stanoví vítěze voleb podle počtu hlasů získaných ve všech volebních obvodech dohromady. V konkrétním volebním obvodě jsou pak mandáty rozdělovány stranám (kandidátům) v poměru odpovídajícím jejich volebnímu zisku. Pro obdržení mandátu tak není nutné získat většinu hlasů. Zastupitelské orgány poté blíže zrcadlí složení společnosti, systém nedeformuje názor občanů vyslovený ve volbách a dobře odhaluje aktuální rozložení politických sil.

Výhodou poměrného volebního systému je větší proporcionalita zajišťující zastoupení menšin. Nevýhodou lze spatřovat v menší stabilitě a nízké míře personalizace volby [5].

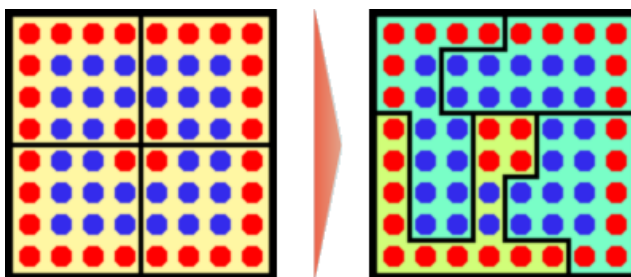
Volební systémy můžeme charakterizovat prostřednictvím pěti základních prvků. Jsou to volební obvod, forma kandidatury, struktura hlasu, volební klauzule a volební formule. Volební obvod je soubor voličů vymezený příslušností k určitému území. Nejdůležitější je velikost volebního obvodu, která není závislá na územní rozloze či jeho demografické velikosti, nýbrž na počtu přidělovaných mandátů v daném obvodu. Volební obvody tedy můžeme rozdělit na jednomandátové (používají se vždy většinové volební systémy) a vícemandátové [5]. V souvislosti s volebními obvody bych rád zmínil problematiku volební geometrie neboli gerrymanderingu, který má své uplatnění především v jednomandátových obvodech. Gerrymandering je úmyslná manipulace

hranicemi volebního obvodu pro krátkodobou volební výhodu, obvykle držitelů moci. Jedna forma gerrymandering nastane, když hranice volebního obvodu jsou měněny z důvodu izolace oblasti s velkou podporou opoziční strany. Strana v obvodě dosáhne vítězství a získá všechny mandáty. Pokud však je tomuto obvodu přidělen minimální počet mandátů, vládnoucí strana vyhraje volby s nadbytečným počtem hlasů (metoda sbalování). Další forma nastane, když je oblast s vysokou koncentrací voličů jisté strany rozdělena mezi několik volebních obvodů, minimalizuje tak volební zisk určité politické strany a její šance na přidělení mandátu (metoda roztříštění) [5;16].

Pro názornost zde uvádím příklad užití gerrymanderingu (obě metody), kde čtyři volební obvody byly pozměněny v prospěch modrých 3 ku 1:

Obrázek č. 1: Gerrymandering

zdroj: <http://www.navajo.cz>

Forma kandidatury může mít dvojí podobu. Kandidaturu personální, která se používá u většinového volebního systému, nebo může mít kandidatura podobu kandidátní listiny, užívanou v poměrném volebním systému. O personální kandidatuře mluvíme tehdy, když každá strana nominuje pouze jednoho kandidáta. Kandidátní listina je soupiska kandidátů jedné strany, účastníci se voleb jako celek. Pokud volič může odevzdat hlas jedné kandidátní listině a nemůže ovlivnit pořadí v ní uvedených kandidátů, jedná se o přísně vázanou kandidátní listinu. Tato forma kandidatury omezuje voliče ve vyjádření preferencí k jednotlivým kandidátům. Naopak, vázaná kandidátní listina toto umožňuje. Volič má k dispozici kromě hlasu pro kandidátní listinu ještě preferenční hlasy, pomocí nichž je umožněno částečně měnit pořadí kandidátů na kandidátce. Třetím typem je otevřená kandidátní listina. Tento typ dává voliči největší volnost při udělování hlasů. Volič může hlasovat pro konkrétní kandidátní listinu, jednotlivé kandidáty nebo kombinovat hlasování pro kandidáty

z různých kandidátek (tzv. panašovat) a nemusí se tak omezovat jednou kandidátní listinou [5].

Struktura hlasu je úzce spojena s formou kandidatury. V obecné rovině hlas dělíme na kategorický, kde volič hlasuje pouze pro kandidáty na jedné kandidátní listině a na hlas ordinální, u něhož je dovoleno dávat hlasy kandidátům zapsaným na rozdílných kandidátních listinách. Hlas můžeme také rozdělit na jediný a vícenásobný. Jediný hlas volič odevzdává kandidátovi u personální kandidatury v jednomandátovém obvodu, nebo přísně vázané kandidátní listině v případě vícemandátového obvodu. Vícenásobným hlasem disponuje volič v případě vícemandátových obvodů s vázanými, či otevřenými kandidátními listinami. Volič zde má k dispozici vždy takové množství hlasů, kolik je počet rozdělovaných mandátů. Jednou z variant vícenásobného hlasu je preferenční hlas, pomocí kterého volič může určovat vlastní pořadí kandidátů na kandidátní listině, nebo má omezený počet těchto hlasů a označí jimi preferované kandidáty [4;5].

Volební klauzule (nazývaná také jako uzavírací klauzule) je uměle stanovený práh udávající minimální počet hlasů, který musí strana získat, aby postoupila do fáze samotného rozdělování mandátů. Může být stanovena minimálním procentuálním ziskem či určeným minimálním počtem hlasů. Aplikuje se především v poměrných volebních systémech. Diskriminuje menší strany z důvodu zabránění roztržitého stranického systému zastupitelského orgánu. Uzavírací klauzule však může mít i negativní dopad v tom, že její redukční funkce se změní ve funkci stabilizující postavení silných stran a znepřístupní tak cestu pro nové politické subjekty [4;5].

Volební formule je matematický výpočet, pomocí něhož se převádějí získané hlasy na mandáty, proto je nedílnou součástí každého volebního systému. Historie voleb dala vzniknout velkému množství těchto formulí. Můžeme je rozdělit na dva základní typy podle příslušnosti k volebním systémům, tedy většinové a poměrné. Z důvodu množství formulí se pro účel této práce zaměříme jen na poměrné volební formule.

Poměrné volební formule jsou modernějšími metodami přepočtu hlasů na mandáty a jsou založeny na volebních kvótách, nebo na volebních dělitelích. Volební kvóta vyjadřuje počet hlasů potřebných pro získání mandátu (tzv. volební číslo). Touto kvótou se dělí volební zisky a strana, která získala počet hlasů odpovídající této kvótě či jejímu násobku, získává mandát. Mezi nejznámější patří Hareho, Droopova, či Hagenbach-

Bischoffova volební kvóta². Detailněji se zaměříme na volební formule založené na volebních dělitelích. Přidělují mandáty tak, že volební zisky stran postupně dělí řadou po sobě jdoucích čísel. Vypočtené podíly následně seřadí od nejvyššího po nejnižší. Skupiny nejvyšších podílů, jejíž četnost koresponduje s počtem volených zastupitelů, přináší příslušným stranám za každý zahrnutý podíl jeden mandát. Tato metoda zajišťuje, že žádná strana nezíská mandát dříve než strana, která v okamžiku rozdělování má největší počet hlasů. Posloupnost dělitelů ve volebních formulích se různí a ovlivňuje tak proporcionalitu voleb. Jestliže interval mezi děliteli je malý, posiluje se nadreprezentace silných stran, naopak větší interval mezi děliteli zvyšuje šance malých stran. Proporcionalita voleb také závisí na výši prvního dělitele. Čím větší je stanoven první dělitel, tím více jsou zvýhodňovány silnější strany.

V tabulce, kde **n** vyjadřuje počet rozdělovaných mandátů v daném obvodu, jsou uvedeny nejznámější metody volebních dělitelů, jejich intervaly a první dělitel.

Tabulka č. 1: Metody volebních dělitelů

Zdroj: Čmejrek, J; Bubeníček, V.; Luhanová, M. Politika v regionálním rozvoji. Úvod do studia

Formule	posloupnost dělitelů
d'Hondt	1; 2; 3; ... n
upravený d'Hondt ³	1,42; 2; 3; ... n
Sainte-Laguë	1; 3; 5; ... 2n - 1
upravený Sainte-Laguë	1,4; 3; 5; ... 2n - 1
Imperiali	2; 3; 4; ... n + 1
dánský dělitel	1; 4; 7; ... 3n - 2

Z tabulky vyplývá, že Imperiali a d'Hondtova metoda mají malé intervaly mezi děliteli a nadreprezentují tak silné strany, u Imperialiho je tento fakt ještě umocněn vyšším prvním dělitelem. Naopak metoda Sainte-Laguë má větší interval mezi děliteli a přispívá tak k proporcionalitě a zvýšení šancí menších stran. Malé strany největším dílem posiluje dánská formule, kde je interval mezi děliteli nejvýraznější [4;5]. Pro ilustraci je uveden příklad výpočtu přidělených mandátů pomocí d'Hondtovy metody v příloze č. 1.

² V ČR používaná mezi lety 1990-1998 pro volby do Poslanecké sněmovny. V každém volebním kraji se volební zisky stran dělily vypočteným volebním číslem pro daný kraj.

³ Jedná se o specificky českou úpravu (označovanou též podle svého tvůrce Koudelkova metoda). Tato metoda se dnes používá pouze ve volbách do zastupitelstev krajů.

3.6 Komunální volby a komunální volební systém v ČR

3.6.1 Specifika komunálních voleb

Komunální volební systém a proces komunálních voleb vykazují různá specifika. Zkonstruovat komunální volební systém, aby vyhovoval všem podmínkám českých komunálních systémů, je praktický neřešitelný problém. Obce nad 3 000 obyvatel (hranice nutná pro prohlášení obce městem) tvoří pouze 6,8 % ze všech obcí ČR, žije v nich 69 % obyvatel ČR. Volební pravidla tak musejí vyhovovat dvěma skupinám zastupitelstev, které vyžadují zcela odlišné přístupy k výběru politických elit. Se snižujícím se politickým rozsahem se politický proces přibližuje každodennímu životu občana (voliči). Ideologie stran ustupují do pozadí a do popředí se dostávají otázky operativního charakteru. Komunální politici často nedisponují žádnou ideologií a politické vztahy zakládají na vztazích osobních či společných zájmech. Neshody uvnitř zastupitelstev obcí mají svůj základ především v mimopolitických zákonitostech, jakými mohou být kupříkladu nepříznivé interpersonální vztahy mezi leadery jednotlivých stranických klubů [5].

Hlasování dle osobních sympatií ke kandidátovi je na této úrovni zcela běžné. Tzv. sousedský efekt je nejvíce patrný v porovnání výsledků komunálních voleb například s výsledky voleb do poslanecké sněmovny. Strana, která v obci s přehledem vyhrála volby do poslanecké sněmovny, v následných komunálních volbách získá minimum křesel v zastupitelstvu této obce. Je to dáno tím, že strana nemá na komunální úrovni atraktivní a oblíbené kandidáty z řad občanů, ke kterým mají voliči sympatie. Sousedský efekt je také závislý na velikosti obce. U menších obcí se volební chování voličů výrazně liší a v popředí jsou nezávislí kandidáti, zatím co ve velkých městech se politické spektrum zastupitelstva přibližuje parlamentní úrovni [5].

Tento fakt nás přivádí na další specifikum komunálních voleb, a sice fenomén politické nezávislosti. Politické strany jsou v malých obcích chápány jako zdroj nesvářů a politikaření, nezávislé osobnosti naopak představují pracovitost a schopnost spolupráce. Nezávislí kandidáti jsou chápány naopak jako schopní spolupráce. Velké početní zastoupení nezávislých kandidátů a jejich sdružení je charakteristickým rysem politické scény na obecní úrovni. Je to mnohdy jediný způsob zapojení občanů malých

obcí do politického procesu. Nezávislí kandidáti hrají také důležitou roli při sestavování kandidátek parlamentních stran v obecních volbách. Parlamentní strany často kandidují v malých obcích s kandidátní listinou opanovanou kandidáty bez politické příslušnosti [5;7].

3.6.2 Vývoj komunálního volebního systému v ČR

Novodobá historie komunálních voleb v duchu demokratických zásad se v České republice začala psát po roce 1989. Od té doby se komunální volby konaly celkem pětkrát a zaznamenaly mnoho změn. První porevoluční volby do zastupitelstev obcí se konaly v roce 1990 a řídily se zákonem č. 368/1990 Sb.. Způsob hlasování se nezměnil a je identický s dnešním. Volič může hlasovat třemi způsoby. Dát hlas jedné straně, vybrat kandidáty z různých stran nebo kombinovat tyto dva způsoby. Rozdělování mandátů probíhalo následovně. Postupně se dělil celkový počet platných hlasů pro každou kandidátní listinu lichými čísly, počínaje jednou (Sainte-Laguë) až do okamžiku, kdy počet dělicích operací odpovídal počtu rozdělovaných mandátů v daném obvodu. Podíly se seřadily podle velikosti a na tomto základě byly přidělovány mandáty jednotlivým stranám. Mandáty byly přiděleny kandidátům strany, kteří získali největší počet hlasů. Pořadí na kandidátní listině bylo bráno na zřetel pouze v situaci rovnosti hlasů [13].

Druhé volby v roce 1994 již přinesly několik důležitých změn. Nový zákon o volbách do zastupitelstev obcí č. 152/1994 Sb. upravil hranice volených zastupitelů obcí z původního minima 7 na 5 a maximum zástupců obce snížil z 80 na dnešních 55 členů. Upravil také podmínky pro kandidaturu neregistrovaných politických uskupení. V minulosti tyto strany a sdružení v obcích do 1 000 obyvatel musely ke své kandidatuře připojit petici s 20 podpisy. Nový zákon kandidaturu sdružením nezávislých kandidátů zjednodušil. Zákon umožnil kandidaturu nestraníků v rámci kandidátek politických stran. Paradoxem pak je, že na stranických kandidátkách nemusí být v souladu se zákonem ani jeden člen příslušné strany. Pro přidělení mandátu již bylo rozhodující kandidátovo umístění na kandidátní listině. V případě, že kandidát získal nejméně o 10 % hlasů více, než byl průměr hlasů na jednoho kandidáta této strany,

posunul se na první místo kandidátky a byl mu přednostně udělen mandát. Zákonem č. 152/1994 Sb. se řídily také komunální volby v roce 1998 [13].

Volby v letech 2002 a 2006 probíhaly podle zákona č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí, upravující podmínky výkonu volebního práva a organizaci voleb, jehož znění je platné dodnes.

3.6.3 Aktuální komunální volební systém v ČR

Zákon č. 491/2001 Sb. uvádí, že volby do zastupitelstev obcí se konají na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním podle zásad poměrného zastoupení. Aktivní volební právo má občan obce se státním občanstvím ČR, který je hlášen k trvalému pobytu v obci a dovršil věkové hranice 18 let. Na základě mezinárodní úmluvy může volit i občan s cizím státním občanstvím hlášený k trvalému pobytu v obci, který dosáhl věku 18 let. Pasivním právem pak disponuje každý volič [10].

Obec tvoří primárně jeden volební obvod. Zastupitelstvo obce může vytvořit více volebních obvodů. Za podmínek, že v obcích do 10 000 obyvatel se ve vytvořeném volebním obvodě volí nejméně 5 členů zastupitelstva, v obcích do 50 000 obyvatel 7 zastupitelů a v obcích nad 50 000 obyvatel se volí nejméně 9 zastupitelů. Výjimku tvoří hlavní město a statutární města, zde mohou být městské části a obvody součástí pouze jednoho samostatného volebního obvodu. Více volebních obvodů posiluje vztah mezi voliči a zastupiteli [5]. Vytváření více volebních obvodů však může vést k zneužití a aplikaci gerrymanderigu.

Formou kandidatury v případě komunálních voleb jsou otevřené kandidátní listiny. Každá volební strana může podat pouze jednu kandidátní listinu pro volby do zastupitelstva určité obce. Zároveň kandidát může kandidovat pouze za jednu stranu ve volbách do téhož zastupitelstva obce. Volební strana na svou kandidátní listinu může uvést nejvýše tolik kandidátů, kolik je členů ve voleném zastupitelstvu obce⁴. Volební stranou ze zákona mohou být registrované politické strany a politická hnutí a jejich

⁴ V obcích čítajících 7 a méně obecních zastupitelů mohou volební strany uvést na kandidátní listinu nejvýše tolik kandidátů, kolik je členů ve voleném zastupitelstvu zvýšený o jednu třetinu a zaokrouhlený na celé číslo dolů.

koalice, nezávislí kandidáti, sdružení nezávislých kandidátů nebo sdružení politických stran a politických hnutí nebo nezávislých kandidátů. Strany, které tvoří nezávislí kandidáti nebo sdružení nezávislých kandidátů musí ke kandidátní listině připojit petici s potřebným počtem podpisů občanů obce. U sdružení nezávislých kandidátů je to 7 % obyvatel dané obce, u nezávislých kandidátů se procenta podpisů pohybují od 5 % do 0,5 % v závislosti na velikosti obce či obvodu [4;5]. Konkrétní rozdělení velikostí obcí a procent nutných podpisů občanů obce naleznete v příloze č. 2.

U komunálního volebního systému se setkáváme s kombinovaným hlasem. Volič disponuje počtem hlasů odpovídajícím počtu zastupitelů ve voleném zastupitelstvu. Jak již bylo zmíněno, volič si může vybrat ze tří způsobů hlasování. Preferenční hlasy, které volič může dát vybraným kandidátům, posilují vazby mezi zastupitelem a voličem. Tento způsob volení, nazývaný panašování, také oslabuje pozici strany v přidělování mandátů svým kandidátům a narušuje pozice vůdčích kandidátů strany. Získané mandáty strany se přidělují kandidátům podle pořadí na volební listině. Pokud někteří kandidáti překročí hranici 10 % nad průměrným počtem hlasů příslušné kandidátní listiny, posouvají se na první místo listiny a mají nárok na mandát. Další přerozdělování mandátů se řídí pořadovým číslem kandidátů bez ohledu na počet získaných preferenčních hlasů [5]. Určování hlasů potřebných pro posun na první místo při rozdělování mandátů se řídí následujícím způsobem.:

$$\begin{array}{l} \text{počet hlasů nutný pro} \\ \text{postup na první pozici} \geq 110\% \cdot \frac{\text{počet hlasů získaný volební stranou}}{\text{počet kandidátů na kandidátní listině}} \\ \text{kandidátní listiny} \end{array}$$

Zákon č. 491/2001 Sb. ustanovil v komunálním volebním systému umělou volební klauzuli. Strany usilující o postup do skrutinia musí dosáhnout nejméně 5 % z celkového počtu hlasů. Výpočet je dále upravený pro konkrétní volební stranu koeficientem vyjadřující počet kandidátů uvedených na kandidátní listině a počet volených zastupitelů obce⁵. Tento individuální přístup výpočtu volební klauzule pro každou volební stranu má za následek kompenzaci nevýhodné pozice volebních stran

⁵ V obcích, kde byla podána pouze jediná kandidátní listina, se k volební klauzuli nepřihlíží.

s menším počtem kandidátů než je volené zastupitelstvo [5]. Následný vzoreček vyjadřuje způsob výpočtu hlasů nutných pro překročení umělé volební klauzule.:

$$\text{počet hlasů nutný pro postup do skrutinia} \geq 5\% \cdot \text{celkový počet platných hlasů} \cdot \frac{\text{počet kandidátů na kandidátní listině}}{\text{počet členů voleného zastupitelstva}}$$

Aktuální volební systém s sebou přinesl změnu ve volební formuli. Oproti volbám konaných v devadesátých letech minulého století se v roce 2002 konaly první volby řídicí se zákonem č. 491/2001 Sb., které používaly pro přepočítání volebního zisku na mandáty d' Hondtovu metodu volebního dělitele. V předešlých komunálních volbách se pro tento účel používala metoda Sainte-Laguë, která zaručuje proporcionalnější výsledky díky většímu intervalu mezi děliteli.

Volební formule společně s otevřenou kandidátní listinou a kombinovaným hlasem nutí strany, aby pro maximalizaci zisku na kandidátních listinách uváděly co možná nejvíce kandidátů. Hlas pro kandidáta je i hlasem pro stranu a současně hlas pro stranu je hlasem pro každého z jejích kandidátů. Způsob přidělování mandátů také nutí nezávislé kandidáty ke sdružování na společné kandidátní listiny. Důvod je zřejmý, je jím diskriminace nezávislých kandidátů [5].

3.6.4 Lokální stranické systémy

V malých a menších středních obcích ČR je možné politické strany nezřídka chápat jako koalice nebo dokonce sumu jednotlivců. Pojetí stran jako unitárních aktérů často není pro komunální politiku platné, v jednotlivých stranách existují různé zájmové a názorové proudy, které často dělají svoji vlastní koaliční politiku. Velmi významnou roli zde mohou hrát osobní vztahy, názory na zručnosti, schopnosti a povahové předpoklady jednotlivých kandidátů na starostu. Právě vliv osobních vztahů na koaliční chování komunálních politiků způsobuje absenci jejich ucelené doktríny či ideologie [7].

Při bližším pohledu na komunální politiku docházíme k závěru, že tato úroveň politického systému nevykazuje jednotné rysy a nelze ji tedy zkoumat jako jeden celek.⁶

V nejmenších obcích, u kterých byla stanovena horní hranice 1 700 obyvatel (Jüptner 2004), nezřídka kandidují pouze nezávislí kandidáti a jejich sdružení, formálně zde existují často maximálně dvě politické strany. V širším slova smyslu tradiční politické strany na komunální úrovni fungují v některých případech spíše na spolkové než politické bázi. Kandidatura za strany je zde často chápána jako nutné zlo a většina kandidátů politických stran jsou „nezávislí kandidáti“ a ke „svým stranám“ se vůbec nehlásí. Vzhledem k popsanému fungování politického systému se schůze politických stran či zastupitelských frakcí v těchto obcích zpravidla vůbec nekonají, případně mají společenský charakter. Vše je založeno na „selském rozumu“, osobních (mnohdy i příbuzenských) vztazích a individuálních i skupinových zájmech.

Vzhledem k nastíněnému charakteru nejmenších komunálních systémů platí v nejmenších obcích z velké části zákon „každý s každým“. Při případném politickém vyjednávání se termín koalice prakticky nepoužívá, bývá samozřejmostí jakási „superkoalice“. Malý počet zastupitelstev rozdělených na koalice umocňuje fakt, že v nejmenších obcích se nevolí obecní rada a funkce starosty je často neuvolněná – není o co tedy hrát a nemá cenu se spolčovat. Náznak koalic se tedy vyskytuje pouze před volbami ve skryté podobě a je zpravidla založen na nepolitických vztazích osobního uznání. Nesoutěživý charakter celého systému podtrhuje fakt, že všechny kandidátní listiny se mnohdy vzájemně podporují [7].

Obce menší střední velikosti mají velikost orientačně stanovenou intervalem 1 701 – 9 000 obyvatel (Jüptner 2004). V obcích tohoto velikostního rozmezí se láme poměr sil mezi nezávislými kandidáty a politickými stranami – se vzrůstající velikostí obcí začínají kandidáti politických stran porážet své nezávislé kolegy. Politické strany působící na komunální úrovni můžeme rozdělit na několik druhů. Strany etablované na parlamentní úrovni našeho politického systému (ODS, ČSSD, KSČM, KDU-ČSL) a strany regionálně – komunální, které můžeme dále rozdělit na strany regionální, strany

⁶Je nutné rozdělit komunální politické systémy minimálně do čtyřech kvalitativně odlišných typů, které se od sebe odlišují zejména svojí velikostí. Typy jsou rozděleny na nejmenší obce, obce menší střední velikosti, obce větší střední velikosti a největší obce (Jüptner 2004). Pro potřeby této práce se budeme věnovat pouze prvním dvěma typům obcí.

univerzálně komunální (Sdružení nezávislých kandidátů) a strany lokálně komunální, které se v menších středních obcích ještě nevyskytují. V některých obcích této velikostní kategorie se stále ještě nepořádají schůze jednotlivých politických stran nebo zastupitelských frakcí, ve většině obcí se zástupci jednotlivých frakcí scházejí výjimečně či zřídka. V menších středních obcích chybí i další aspekty klasických politických systémů. Jelikož strany v obcích zpravidla nevyvíjejí přílišnou aktivitu, z čehož pramení absence politického profilu, voliči strany hodnotí zejména podle osobností na jejich kandidátních listinách [7].

I zde se termín koalice vyskytuje jen zřídka. Exekutivní koalice se často redukuje na povolební obsazení křesel uvolněných zastupitelů a městských radní. Opoziční strany mnohdy poskytují exekutivním koalicím tichou podporu a pojem opozice tak označuje spíše politická seskupení mimo exekutivní koalici, než představitele lokálně alternativního programu [7].

4 Demografická a socioekonomická charakteristika obce

4.1 Charakteristika obce

Obec Mořina se nachází v ekonomicky silném Středočeském kraji v okrese Beroun. Rozkládá se na 923 ha v nadmořské výšce 355 m. Leží v srdci chráněné krajinné oblasti Český kras, mezi dvěma turisticky velmi oblíbenými a navštěvovanými místy – hradem Karlštejn a lomy Velká a Malá Amerika. Hlavně v letních měsících je cílem mnoha turistů, toulajících se po Českém krasu a hledajících odpočinek v krásné přírodě, podkreslené majestátností vápencových lomů. Obec je situována mezi dvěma hřebeny, které vytváří údolí s nevelkým potokem, vinoucí se až ke karlštejnskému podhradí, kde se potok vlévá do řeky Berounky. Její poloha je „strategicky“ uložena nedaleko okresního města Berouna (10 km) a hlavního města Prahy (15 km). Tato poloha umožňuje relativně dobrou dostupnost všech služeb, které v obci chybí. Nabízí klid venkova s krásnými procházkami po Českém krasu i zábavu a služby okolních měst.

4.2 Historie

Samotný původ jména obce Mořiny je nejistý. Jedna z teorií, vycházející z jazykovědy, tvrdí že pojmenování Mořina vzniklo z podstatného jména „mora“, které označovalo „červa, hmyz nějaký, můru“. Staroslověnský výraz „mora maga“ posuzuje sémantickou polohu slova až k významu čarodějnice. Tajemnost a magičnost jména často sváděla ke spekulacím, které nejstarší historii Mořiny spojovaly s pohanským obětištěm. Druhá teorie je o dost prostší a je spojena s výstavbou hradu Karlštejn. Legenda praví, že na území dnešní Mořiny byla osada, v níž žili řemeslníci a dělníci, kteří se podíleli na výstavbě hradu. Měli se podílet i na výstavbě tajných chodeb na tomto hradě. Proto je prý nechal císař Karel IV po dokončení stavby všechny upálit (umořit) i s osadou v níž žili, aby neprozradili plán tajných chodeb.

První písemně doloženou zmínkou o vesnici je listina z roku 1352, kterou Karel IV věnoval Mořinu klášteru Na Slovanech. V Mořině také pobýval, a měl zde i svůj

dvůr, mistr Theodorik, který je spojován s výzdobou kaple svatého Kříže. Za husitských válek Mořina také sehrála významnou roli. Roku 1422 oblehli husité hrad Karlštejn a začali jej dobývat. V hradních účtech tohoto období jsou obyvatelé Mořiny vedeni jako pěstitelé a výrobci produktů, které potřebovala posádka obléhaného hradu [8].

4.3 Kulturní charakteristika

Kulturní vyžití se zaměřuje na sportovní klání místního fotbalového mužstva, jehož zápasy jsou vždy hojně navštěvovány. V obci jsou tradičně slaveny jarní svátky. Pálení čarodějnic a o týden později stavění májky k příležitosti poutě v obci jsou velmi oblíbené. O informovanost dění v obci se stará místní „občasník“ Mořinský Kurýr. Jsou zde informace o usnesení zastupitelstva a další důležité oznámení týkající se obce. Je otevřen všem a dává možnost občanům přispívat svými články, ať už o obci, či tématu zcela odlišném. Nově zavedený spolek Mořiňák dává obyvatelům obce nové možnosti. Tato nezisková a dobrovolná organizace si klade za cíl rozhoupat doposud klidné vody kulturního a společenského života v obci. Od vedení obce dostala k dispozici bývalý dětský dům a spolek si jej zrekonstruoval, aby vyhovoval jeho požadavkům. Nyní v něm provozuje kurzy cizích jazyků, klub ručních prací, aerobik, jógu, tanec pro děti a další užitečné aktivity. V prostorách domu také pořádá semináře na téma dějin a přírody, kurzy první pomoci a pro děti zajišťuje divadelní představení. Všechny tyto aktivity spolku jsou hojně navštěvovány a mnohdy nestačí kapacita dětského domu. Jedním z dílčích cílů spolku je začlenit nové občany obce, kteří se přistěhovali, do dění v obci. Mořiňák je podporován jak vedením obce, tak samotnými obyvateli. Jeho prozatím krátké účinkování již nyní nese své plody a klade si nemalé cíle do budoucna.

4.4 Demografická struktura

4.4.1 Počet obyvatel

Tabulka vychází z podkladů Českého statistického úřadu o Sčítání lidu, domů a bytů 2001. Údaje v ní obsažené jsou tedy již méně aktuální. Oficiální internetové stránky obce udávají počet obyvatel 680, což je nárůst o 14,5% během necelých 7 let. Příčiny růstu obyvatel lze hledat ve větší porodnosti a přistěhování mladých rodin. V současné době je v České republice za prestižní bydlení považován samostatný rodinný dům s relativně velkým pozemkem. Tento trend vede k výstavbě obytných rodinných domů různé urbanistické, architektonické i funkční kvality. Základními podmínkami pro rozvoj bydlení v takových lokalitách jsou snadná dopravní dostupnost centra města, dostatečná nabídka občanské vybavenosti v místě, ale čím dál tím větší váhu získává také hledisko kvality okolního prostředí. Mořina tyto podmínky splňuje a je tedy atraktivní pro výstavbu a láká mladé rodiny. Z tabulky lze vyčíst, že poměr mužů k ženám je takřka vyrovnaný. Ani v ostatních ukazatelích nenajdeme výraznější rozdíly. Patrný rozdíl je v poměru ovdovělé ženy a ovdovělí muži, což je zapříčiněno vyšším průměrným věkem žen.

Tabulka č. 2: Počet obyvatel

zdroj: ČSÚ 2001

Obyvatelstvo celkem		594
z toho ženy		294
Muži	Svobodní	118
	Ženatí	154
	rozvedení	22
	Ovdovělí	6
	Nezjištěno	0
Ženy	Svobodné	99
	Vdané	144
	rozvedené	20
	Ovdovělé	29
	Nezjištěno	2

Tabulka č. 3: Vývoj počtu obyvatel

zdroj: ČSÚ 2001

rok	stav 1.1.	Narozen ý	zemřelí	přistěh.	odstěh.
1990	731	10	10	34	20
1991	579	10	6	32	15
1995	586	5	15	28	19
1999	600	3	3	22	10
2005	606	7	8	39	17
2006	627	8	3	43	19
2007	656	12	5	41	11

V druhé tabulce, která znázorňuje vývoj počtu obyvatel, je na první pohled vidět progresivní růst obyvatel v obci. Od roku 2002 vykazuje obec stabilně růst obyvatelstva, díky pozitivnímu migračnímu saldu, které způsobila právě výstavba rodinných domů a pokračující desurbanizační tendence. Růst počtu obyvatel v produktivním věku se naplno projevil v roce 2006 a 2007, kdy se natalita v obci výrazně zvýšila a dvojnásobně převyšuje mortalitu. V budoucnu lze očekávat také růst počtu obyvatel z důvodu stále aktuální výstavby rodinných domů, je však také podmíněn větší natalitou než mortalitou v obci. Pro zajímavost jsou zde uvedeny roky 1990 a 1991, kde se počet rapidně snížil. Důvodem tohoto skoku bylo osamostatnění sousední obce Mořinka, která byla pod správou Mořiny od roku 1980.

4.4.2 Věková struktura

Rozdělení obyvatel do věkového spektra je poměrně rovnoměrné. Podíl lidí v produktivním věku (15 – 59 let) tvoří 371 lidí, což je 62,46 % z celkového počtu obyvatel obce z roku 2001. Zbýlá procenta připadají na předproduktivní a poproduktivní věk.

Tabulka č. 4: Věková struktura

zdroj: ČSÚ 2001

Obyvatelstvo celkem		594
v tom ve věku	0-4	28
	5-14	84
	15-19	44
	20-29	72
	30-39	100
	40-49	81
	50-59	74
	60-64	26
	65-74	58
	75+nezj.	27

Můžeme se jen domnívat, jaké hodnoty a procentuální poměry by nám vycházely, kdybychom měli k dispozici aktuální statistiku. Celkový počet obyvatel v obci se zvýšil, a je proto logické předpokládat změnu v poměrech sledovaných znaků. Velký nárůst určitě zaznamenaly právě věkové kategorie do 50 let, díky přistěhování mladých rodin s dětmi. Jediný dostupný aktuální údaj týkající se věkové struktury je průměrný věk v obci, jenž je udáván na hladině 36 let.

4.4.3 Vzdělanostní struktura

Pozitivním ukazatelem stavu vzdělanosti v obci je bezesporu fakt, že zde není jediný občan, který by byl bez vzdělání. Škola v obci funguje již od roku 1864, je zde výuka pouze po dobu prvního stupně studia ZŠ, následná volba základní školy pro dokončení povinné školní docházky je individuální. Nabízejí se školy v Loděnicích, Berouně a v Praze. Grafu vzdělanostní struktury jasně dominuje vzdělání středoškolské odborné bez maturity a vyučení s 45,6 % , následované základním vzděláním s 25,7 %. To je způsobeno politikou a trendy minulého režimu. Tito lidé našli bez problémů uplatnění v zemědělském družstvu a lomech, sídlících v obci. Za pozornost také stojí počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním. Ti tvoří 7,5 % z celkového počtu obyvatel

starších 15 let, a když k nim přičteme obyvatele s vyšším odborným vzděláním, dostaneme číslo 9,3 %, což je na úrovni celonárodního průměru.

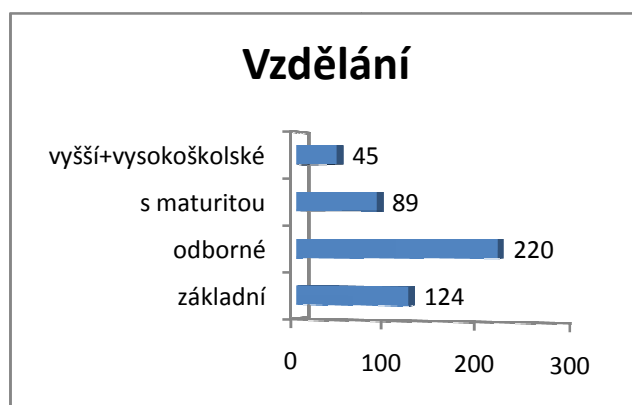
Tabulka č. 5: Vzdělanostní struktura

zdroj: ČSÚ 2001

Obyvatelstvo 15leté a starší		482
v tom podle stupně vzdělání	bez vzdělání	0
	základní vč. Neukončeného	124
	vyučení a stř. odborné bez mat.	220
	úplné střední s maturitou	89
	vyšší odborné a nástavbové	9
	Vysokoškolské	36
	nezjištěné vzdělání	4

Graf č. 1: Vzdělanostní struktura

zdroj: ČSÚ 2001

Trend dnešní doby je však již naprosto odlišný než v době dospívání dnešní generace ve středním věku. V současnosti i v budoucnu lze očekávat nárůst počtu obyvatel s maturitou a vysokoškolským vzděláním. To vše také díky dobré dostupnosti všech stupňů vzdělání ve městech Beroun a Praha.

4.4.4 Národnostní struktura

Národnostní složení obce je vcelku jednoznačné. K české národnosti se v roce 2001 přihlásilo 96,3 % obyvatel obce. Jediná menšina, o které se zde můžeme zmínit, je slovenská. Celonárodně je to největší národnostní menšina. Toto je samozřejmě dané historií obou zemí, když jsme v minulosti byli jeden stát. Prakticky celá slovenská menšina žije ve vojenských bytovkách na okraji vesnice. Tyto bytovky byly vystavěny za socialismu, kdy byla nad obcí Mořina vybudována malá vojenská základna, která byla zapojena do systému protiletadlové obrany Prahy. V podzemním systému základny byly uloženy raketové systémy k tomu určené. Slovenští vojáci, kteří byli převeleni na tuto základnu, dostali byt v nově vybudovaných bytových domech. Založili zde rodinu

nebo se přistěhovali se svoji rodinou. Po zavření základny tyto rodiny zůstaly dále bydlet ve svých bytech, kde žijí dodnes.

4.4.5 Obyvatelstvo podle náboženského vyznání

V obci je pouze 109 věřících občanů, kteří tvoří přibližně 18 % část z celkového počtu obyvatel obce. Z věřících se pak největší část hlásí k církvi římskokatolické - 88 % z věřících, další církve a náboženství mají zanedbatelný podíl. Velký podíl občanů bez vyznání má také původ v poloze vesnice. V Čechách, a nejvíce v okolí Prahy, je podíl občanů bez vyznání největší. Průměrně se v Čechách udává až 61 % nevěřících. Naopak na Moravě a především pak Slezsku je podíl nevěřících mnohem menší – Morava 46 % a Slezsko jen 36 % nevěřících. Na Mořině je kostel původně založen jako gotický, písemně poprvé zmiňovaný jako farní již r. 1353. V 18. stol. barokně přestavěný a upravený. Bohoslužby se zde konají pravidelně každou sobotu, avšak jejich návštěvnost je nevelká a má daleko k číslu 96, tedy všech, kteří se přihlásili k římskokatolické církvi.

Kromě křesťanské svatyně v 18. století byla ve vesnici i izraelská modlitebna. Nejstarší zprávy z počátku století hovoří pouze o dvou židovských rodinách, nicméně z nových osadníků téhož století byla v Mořině ustavena židovská obec. Místní židovský hřbitov pochází z dřívější doby, nejstarší dochovaný náhrobek je datován do roku 1741. Dodnes se při severní straně hlavní silnice v přestavbách dochovalo osm domků, tvořících kdysi malou židovskou čtvrť, v které žilo počátkem 19. století šestnáct rodin. Po zrušení diskriminujících zákonů roku 1848 se postavení Židů mění. Možnost výhodnějšího uplatnění ve městech odvádí z obce postupně většinu židovských rodin. Roku 1908 je zrušena zdejší obec. Budova synagogy je ve dvacátých letech dvacátého století adaptována na sokolovnu. Celková obnova hřbitova byla zahájena roku 1998 a doposud byla provedena celková rekonstrukce téměř zřícené márnice.

4.5 Sociální a ekonomická charakteristika obce

4.5.1 Zaměstnanost

Zaměstnanost v obci je vysoká. V této části bych se tedy zaměřil na rozdělení zaměstnání podle odvětví a v rámci jaké statistické územní jednotky zaměstnaní pracují. Z podkladů uvedených v tabulkách lze vyčíst, že bezmála 40 % obyvatel pracuje v rámci obce, která jim poskytuje příležitosti k zaměstnání. Pracovní místa nabízejí především dva největší zaměstnavatelé v obci – Lomy Mořina a ZD Mořina. Dále v obci sídlí také stavební firma. Právě díky nim je obec schopna zaměstnat tak velký podíl svých občanů. S tímto faktem také souvisí poměrné rozdělení ekonomicky aktivního obyvatelstva podle odvětví. Největší část obyvatel je zaměstnáno v průmyslu, velká část pak v zemědělství a také ve stavebnictví. Naopak nejmenší podíly jsou v terciálním sektoru. Zarážející může být fakt, že více jak 25 % obyvatel vyjíždí do zaměstnání do jiného kraje. Pohled na mapu nám pomůže objasnit tento fakt. Mořina leží nedaleko hlavního města Prahy, které je definován jako kraj se zvláštním statutem. Díky dobré dostupnosti a platovým podmínkám dojíždí velké množství pracujících právě sem. V rámci okresu pak pracuje 20 % obyvatel obce. Většina dojíždí za prací do okresního města Beroun. Zbytek pracujících vyjíždí do zaměstnání v rámci kraje, například do nedalekého okresu Praha – západ.

Tabulka č. 6: Vyjíždějící do zaměstnání

zdroj: ČSÚ 2001

Vyjíždějící do zaměstnání		267
z toho	v rámci obce	103
	v rámci okresu	54
	v rámci kraje	23
	do jiného kraje	68
vyjíždějící do zam. denně mimo obec		134

Tabulka č. 7: Zaměstnaní podle odvětví

zdroj: ČSÚ 2001

Ekonomicky aktivní celkem		297
z toho podle odvětví	zemědělství, lesnictví, rybolov	32
	Průmysl	61
	Stavebnictví	34
	obchod, opravy motor. vozidel	34
	doprava, pošty a telekomunikace	31
	veřejná správa, obrana, soc. zabez.	21
	školské, zdravot., veter. a soc. činn.	14

Průměrný plat ve Středočeském kraji v roce 2001 byl 17 674 Kč a byl po Praze druhý největší. Dokonce berounský okres byl v roce 1999 okresem s nejrychleji stoupající průměrnou mzdou. V roce 2004 dosahovala v okrese Beroun průměru 18 858 Kč a v roce 2005 již 19 683 Kč. Statistické údaje z roku 2007 nám udávají průměrný příjem ve Středočeském kraji ve výši 20 515 Kč a v Praze pak 25 402 Kč. Oba kraje si udržely první dvě místa. Také zde se ukazuje poloha Mořiny atraktivní.

Podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva k celkovému počtu obyvatel obce činil v roce 2001 rovných 50 %. Nezaměstnaní v obci tvoří menšinu, čítající 11 osob. Z ekonomicky aktivního obyvatelstva je tato menšina zastoupena 3,7 %. Celonárodní průměrná míra nezaměstnanosti osciluje kolem 6 %. V okrese Beroun, do něhož Mořina spadá, míra nezaměstnanosti osciluje kolem 4,5 %. Mořina tedy dosahuje průměrné nezaměstnanosti okresu. V porovnání s celorepublikovou mírou nezaměstnanosti je na tom Mořina dobře. Opět se nabízí srovnání nezaměstnanosti ve Středočeském kraji a jiných např. Ústeckém, Olomouckém či Moravskoslezském, kde se nezaměstnanost pohybuje mezi 7 % - 12 %. Mořina tedy opět těží z dobré polohy ve Středočeském kraji, umocněnou její blízkostí k Praze a Berounu.

4.5.2 Podniky v obci

Jak jsem již zmínil v předešlém bodu, největším podnikem v obci jsou **Lomy Mořina spol. s.r.o.**, které mají v obci silné postavení a svou tradici. Dobývání vápenců v okolí Mořiny má staletou historii. Těžil se zde kámen pro zdění budov i pro sochařské a umělecké práce. Těžba je historicky doložena od dob Jana Lucemburského a zejména pak Karla IV. Byla však prováděna pouze příležitostně a mnohdy s velkými přestávkami. Prudký rozvoj těžby zaznamenaly zdejší lomy v průběhu druhé poloviny 19 století, kdy došlo k postupnému přechodu od malovýroby železa a oceli na výrobu vysokopeční. Nejstarší písemný doklad o řádném povolení dobývání, od kterého se datuje skutečné průmyslové využívání zdejších ložisek, je ze 4. 12. 1890. Dostal jej pan Gottfried Bächer, který na jeho základě zahájil v roce 1891 těžbu. Povolení k dobývání prodal v roce 1898 Pražské železářské společnosti, která již vlastnila kladenské železářny i uhelné a železorudné doly. Po druhé světové válce došlo ke znárodnění Pražské železářské společnosti. V této době, vlivem velkého rozvoje stavebnictví, se zde

vyrábělo pouze stavební kamenivo, převážně pro potřeby pražské aglomerace, bez ohledu na chemické složení těžené suroviny.

V roce 1993 byl závod Mořina zprivatizován - ve veřejné soutěži ho získaly České energetické závody (dnešní ČEZ, a.s.) jako surovinovou základnu kvalitního vápence pro připravované odsiřování elektráren. V současné době je objem výroby kameniva v celé společnosti cca 1,2 mil. tun ročně, z toho 0,7 mil tun vápenců chemických a 0,5 mil tun vápenců klasifikovaných jako stavební kamenivo [14].

Druhým zmíněným podnikem je Zemědělské družstvo Mořina. Družstvo se s přerodem na nový režim vypořádalo velmi dobře, na rozdíl od jiných družstev. ZD Mořina bylo a stále je jedním z největších v okrese. Patří mu všechny polnosti v blízkém okolí a vlastní pozemky i v oblastech vzdálených. Pod jeho správu spadají také například kravín v nedalekých Kozolupech a silo v sousedních Bubovicích. Družstvo modernizovalo svůj vozový park, který posílilo o moderní zemědělskou techniku.

Dále se v Mořině nalézají stavebniny, v kterých sídlí již zmiňovaná stavební firma. Tato firma postavila část nově vystavených rodinných domů v obci.

4.5.3 Doprava

Doprava v obci je realizována pravidelnou autobusovou dopravou. Jsou zde instalovány dvě autobusové zastávky. Obcí procházejí pouze dvě autobusové linky, a to směrem na Prahu a směrem na Beroun. Ač zde jezdí pouze tyto linky, dopravní obslužnost je poměrně dobrá. Spoj na Prahu je zajišťován Pražskou integrovanou dopravou 14krát denně (v pracovní dny). Ranní autobusy mají zkrácený interval a dopravují školáky a pracující do Prahy na depot metra Zličín. Spojení do Berouna již není tak ideální. Autobusy odjíždějí směrem na okresní město 7krát denně. Autem lze do těchto měst dojet za 15 – 20 minut, autobusem za 45 minut. Nejbližší železniční stanice je v sousedním Karlštejně, odtud je spojení na Smíchovské nádraží v Praze a nádraží v Berouně. Dopravní obslužnost okolních měst a vesnic je realizována prostřednictvím silnic II. a III. třídy. 9 kilometrů vzdálené Loděnici pak protíná mezinárodní dálnice D5, která zajišťuje nejrychlejší spojení s Prahou a Berounem.

4.5.4 Bytová situace

Z dostupných informací o bytovém fondu obce vyplývá, že celkový počet domů činí 217, z toho obydlených 152. Obydlené domy se dále dělí na rodinné, které tvoří 88 % obydlených domů a zbylých 12 % pak připadá na domy bytové. Ve srovnání se statistikou, kterou přineslo sčítání lidu, domů a bytů 2001, má Mořina velký počet bytových domů v porovnání s průměrem okresu Beroun, na který připadá 91,3 % rodinných domů a pouze 7 % na domů bytových. Ve srovnání s celorepublikovým průměrem je na tom Mořina identicky. To je způsobeno výstavbou bytových domů v 70. a hlavně v 80. letech za účelem poskytnutí bydlení mladým rodinám, zaměstnaným v místních lomech a bývalém JZD. Největší výstavba v obci byla právě v 80. letech minulého století.

V roce 2003 byla v obci vystavěna kanalizační síť a čistička odpadních vod, o rok později byla obec plynofikována. Do konce roku 2009 se obec dočká zavedení veřejného vodovodu, na který místní obyvatelé netrpělivě čekají.

4.5.5 Občanská vybavenost

V obci jsou zajišťovány služby v dostatečné míře a vybavenost obce se pohybuje na dobré úrovni. V obci se nachází zdravotnické středisko a základní škola. Ordinance praktického lékaře a stomatologická ordinace zajišťují základní zdravotnickou péči. Pro kvalitnější a odbornou péči musí dojíždět pacienti do Berouna a Prahy. Škola poskytuje vzdělání pouze 1. stupně základní školy, ale poté je zajištěna speciální linka školního autobusu, která odváží žáky z Mořiny a okolních obcí do nedalekých Loděnic a zpět. V objektu ZŠ Mořina také funguje mateřská škola, jež je nyní hojně využívána a její kapacita přestává stačit požadavkům rodin. Dále v obci funguje malý obchod s potravinami a drobným zbožím. Obchod zajišťuje základní potraviny a hygienické potřeby místním obyvatelům, kteří nemají možnost nakupovat ve velkých supermarketech. O korespondenci se stará budova místní pošty na návsi. Policejní stanice v obci není. Nejbližší stanice je v sousedním Karlštejně. Pohostinství zde provozuje restaurace a penzion Na Růžku, který je cílem mnoha hladových a žízničných turistů a výletníků. Kulturní vyžití v obci zajišťuje především místní fotbalové družstvo

Baník Mořina. Před pěti lety zde bylo dokonce založeno družstvo ženské kopané. O další kulturní vyžití se stará založený spolek Mořiňák.

4.5.6 Životní prostředí

Jak již bylo zmíněno, obec Mořina se nalézá v CHKO Český Kras. Nyní bych vás rád blíže seznámil s charakteristikou tohoto území. Od Prahy jihozápadním směrem k Berounu se rozkládá krajina, která svou mnohotvárností až divokostí některých částí okouzlí srdce každého, alespoň trochu romantického návštěvníka. Vápencový podklad, který zde tvoří převážnou část geologické stavby, je rozryt krasovými kaňony a roklemi, provrtán mnoha jeskyněmi a na svém povrchu nese porosty dubových hájů s neobvyklou bohatostí bylinného patra. Kromě krajinářských a estetických hodnot má toto území i značný přírodovědný význam a právě přírodovědci jej začali nazývat Českým krasem. V roce 1972 byla na téměř celém území vyhlášena chráněná krajinná oblast. Lesy s přirozenou skladbou a původním bylinným patrem jsou ceněny pro svou druhovou bohatost. Některé druhy jsou v rámci České republiky endemity. Fauna je zastoupena druhy vázanými na krasové prostředí. 10 druhů vrápenců a netopýřů, významné je zastoupení měkkýšů. O zachovalém stavu přírodního prostředí svědčí výskyty některých druhů plazů a obojživelníků (užovka hladká a podplamatá, ještěrka zelená, mlok skvrnitý) a velká pestrost hmyzu. Jen motýlů nalezneme 1390 druhů. V roce 2006 byl také například proveden zoologický průzkum zatopené části lomu Velká Amerika. Čtrnáct potápěčů věnovalo pozornost hlavně zdejší populaci raků. Nalezli zde přes 300 jedinců raka bahenního. Jak vyplývá z předešlého textu, Mořina se nalézá ve velmi bohaté přírodě, která díky její ochraně bude dále vzkvétat a udivovat její návštěvníky.

Umístění obce v chráněné oblasti má vliv i na architekturu místních domů. Správa CHKO Český Kras vydala sborník základních regulativ, jejímž základním požadavkem je, aby se stavba hmotově přiblížila charakteru tradiční venkovské stavby. Tyto regule se týkají prakticky všech aspektů stavby (půdorysu, výšky stavby, střechy, fasády, oplocení, oken a dalších). Klade si za úkol zachovat ryze venkovský ráz místních domů a nenarušovat tak ráz chráněné krajinné oblasti [12].

5 Analýza lokálního stranického systému

Obec Mořina tvoří dva volební okrsky, jeden se skládá ze samotné Mořiny a nedaleké osady Dolní Roblín a druhý tvoří osada Trněný Újezd. V obci se pravidelně konají volby do místního obecního zastupitelstva se zastoupením České strany sociálně demokratické a Sdružením nezávislých kandidátů. Většina kandidátů z řad ČSSD vystupuje ve volbách bez politické příslušnosti. Za bezmála 15 let působnosti v obci se k její politické příslušnosti přihlásili pouze 3 kandidáti. V roce 1994 se na politickém poli obce objevila také Občanská demokratická strana. Ta však neměla velký vliv a příliš neovlivnila politiku v obci. Navíc od roku 1998 již nikdy nekandidovala. Vztahy mezi volebními stranami jsou dobré a řevnivost mezi nimi nepanuje [19]. Obě mají za cíl zkvalitnit úroveň života v obci. U obce velikosti jako Mořina je tento jev častý. Politikaření jde stranou a řeší se věcné otázky, při nichž se zastupitelstvo snaží táhnout za jeden provaz a vystupovat navenek jako jeden muž. Toto specifikum komunálních voleb přispívá k rychlejšímu rozvoji menších obcí. Podmínkou však stále je kvalitní zastupitelstvo obce, kterému pomocí komunálních voleb občané obce svěří svoji důvěru a naději.

Následující text práce popisuje výsledky komunálních voleb a stranický systém v obci Mořina v letech 1994 – 2006. Snaží se podkrýt zákulisí formování kandidátních listin kandidujících stran, složení obecního zastupitelstva a sleduje také volební účast v obci.

5.1 Volby do zastupitelstva obce 1994

Tabulka č. 8: Výsledky voleb v roce 1994

Zdroj: www.volby.cz

Název	Příjmení, jméno	počet hlasů	Počet hlasů	
			(abs)	(v %)
Česká strana sociálně demokratická	Šiman Jaroslav	167	1 788	48.46
	Morávek Antonín	231		
	Leták Josef	187		
	Mikláš Miloslav	184		
	Salamánek Milan	97		
	Zikán Karel	224		
	Kušta Pavel	170		
	Svoboda Miroslav	151		
	Jelínek Antonín	119		
	Lukášová Jana	133		
	Kukla Petr	125		
Občanská demokratická strana	Olšán Ladislav	144	555	15.04
	Hypša Josef	70		
	Holovský Radim	126		
	Nodlová Dobromila	77		
	Pánek Jiří	65		
	Štička Vojtěch	73		
Nezávislí kandidát	Kalous Jaroslav	163	163	4.42
Nezávislí kandidát	Houba Jiří	85	85	2.30
Sdružení nezávislých kandidátů	Francová Zdena	202	1 099	29.78
	Žáček Zdeněk	216		
	Gardavský Martin	88		
	Marek Záboj	147		
	Brezovský Alexandr	131		
	Marková Ludmila	121		
	Bohun Jiří	194		
Celkem			3 690	100.00

V tabulce jsou uvedeny výsledky voleb a jména jednotlivých kandidátů pro rok 1994. V tomto roce se volilo 11 zastupitelů obce, jak bylo již tradicí z minulých let. Kandidovalo 5 politických subjektů. Prvním z nich byla ČSSD, která představovala minulé zastupitelstvo obce a v jejímž čele stál starosta Ing. Jaroslav Šiman. Několik nespokojených obyvatel, kteří chtěli změnit dosavadní zastupitelstvo obce, se spojilo v Sdružení nezávislých kandidátů. ODS vstoupila do politiky obce z důvodu získání

vlivu na obecní úrovni. Na její kandidátní listině figurovali převážně místní živnostníci. Také zde kandidovali dva nezávislí kandidáti.

Tabulka č. 9: Zvolené zastupitelstvo obce 1994

Zdroj: www.volby.cz

Kandidátní Listina	Kandidát		Polit. přísl.
	Příjmení, jméno	Tituly	
Občanská demokratická strana	Olšán Ladislav		BEZPP
Občanská demokratická strana	Holovský Radim	Ing.	BEZPP
Sdružení nezávislých kandidátů	Žáček Zdeněk		BEZPP
Sdružení nezávislých kandidátů	Francová Zdena	Ing.	BEZPP
Sdružení nezávislých kandidátů	Bohun Jiří		BEZPP
Nezávislí kandidát	Kalous Jaroslav		BEZPP
Česká str.sociálně demokrat.	Morávek Antonín		BEZPP
Česká str.sociálně demokrat.	Zikán Karel		BEZPP
Česká str.sociálně demokrat.	Leták Josef		ČSSD
Česká str.sociálně demokrat.	Mikláš Miloslav		BEZPP
Česká str.sociálně demokrat.	Šiman Jaroslav	Ing.	ČSSD

Volby vyhrála ČSSD následována SNK a ODS. Pro ČSSD byla hranice posunu kandidáta vypočtena na 178,2 hlasů. Při pohledu na sestavenou kandidátní listinu vítězné strany a hlasy získané jejími kandidáty zjistíme, že tuto hranici překročili hned 4 kandidáti. To málem způsobilo nezvolení leadera strany umístěného na prvním místě kandidátky, který této hranice nedosáhl a těžil tak ze své pozice. Tento výsledek jen potvrdil nespokojenost s vedením obce a osobou starosty. Pro Sdružení nezávislých kandidátů byla stanovena hranice pro posun kandidáta na hodnotu 172,7 hlasu. Tuto hranici překročili 3 kandidáti a všichni byli zvoleni do zastupitelstva obce. Obdobná situace nastala v Občanské demokratické straně, kde hranice měla hodnotu 101,2 hlasu, kterou překročili jen dva zvolení kandidáti.

Do zastupitelstva se dostal i nezávislý kandidát pan Jaroslav Kalous, který obdržel poslední rozdělovaný mandát. Tímto počinem se zasloužil o překvapení voleb. Dnes vzhledem k metodě přepočtu volebních výsledků na mandáty je pro samostatně kandidujícího nezávislého kandidáta velmi obtížné získat mandát. Takový kandidát by musel získat mnohdy hlasy od nadpoloviční většiny voličů. Z 376 voličů mu odevzdalo svůj hlas celých 163, což činí více jak 43 % podíl voličích. Tento kandidát dosáhl své účasti v zastupitelstvu také díky volební formuli používané v těchto volbách. Jak již bylo zmíněno v literární rešerši Sainte-Laguë díky posloupnosti svých dělitelů zvýhodňuje slabší strany. Naopak na tuto volební formuli doplatila vítězná strana

ČSSD, která získala 5 mandátů, což jí nezaručovalo nadpoloviční většinu v zastupitelstvu a tento fakt se projevil při volbě starosty obce. Kdyby při přepočtu hlasů na mandáty byla již použita d'Hondtova metoda, která se používá od roku 2002, nezávislý kandidát Kalous by mandát nezískal. Jeho místo v zastupitelstvu by zaujal kandidát za ČSSD a strana by tak získala nadpoloviční většinu v zastupitelstvu obce a svého leadera by zvolila opět starostou.

Samotná volba starosty proběhla mezi dosavadním starostou Ing. Jaroslavem Šimanem, proti němuž kandidovala Ing. Zdena Francová z SNK. Nespokojenost s dosavadním vedením obce projevili kandidáti za ODS i nezávislý Jaroslav Kalous. Paní Francová vyhrála šesti hlasy a stala se starostkou obce. Místostarostou pak byl zvolen Antonín Morávek z ČSSD. Během prvního roku úřadování zastupitelstva ho opouští pan Olšán a místo něj nastupuje Vojtěch Štička, který zde dodnes hraje důležitou roli v politickém životě obce. Sdružení nezávislých kandidátů se tedy povedlo splnit hlavní předvolební úkol, který si vytyčilo, a svrhlo ČSSD z vůdčí pozice v obci. Zastupitelstvo, kterému končilo funkční období s drtivou převahou zastupitelů z řad České strany sociálně demokratické, bylo trnem v oku SNK z důvodu minimální obměny zastupitelů z dob socialistické republiky.

Tyto volby by se daly nazvat revolučními pro obec Mořina. Byly to první komunální volby konané v samostatné České Republice. Občané obce mohli vyjádřit svoji spokojenost s dosavadním vedením obce od prvních komunálních voleb 1990. Účast voličů proto byla velká. K volebním urnám přišlo 85,26 % zapsaných voličů. V budoucích volbách tato účast již nebyla překonána.

Sdružení nezávislých kandidátů se po volbách snažilo nastolit novou éru v politickém životě obce. Zastupitelstvo pod vedením nové starostky iniciovalo anketu týkající se výstavby kanalizace a čističky odpadních vod. Obyvatelé obce v anketě vyjádřili podporu této myšlence. Ve funkčním období tedy před zastupitelstvem stál nelehký úkol získat finanční prostředky pro tento projekt a zajistit jeho realizaci.

5.2 Volby do zastupitelstva obce 1998

Tabulka č. 10: Výsledky voleb v roce 1998

Zdroj: www.volby.cz

Název	Příjmení, jméno	počet hlasů	Počet hlasů	
			(abs)	(v %)
Česká strana sociálně demokratická	Šíman Jaroslav	100	919	38.21
	Pilbauer Jiří	171		
	Sahulka Rostislav	117		
	Merhulík Pavel	85		
	Fišerová Zdena	114		
	Seman Pavol	102		
	Jelínek Antonín	64		
	Bumba Josef	89		
	Kukla Petr	77		
Sdružení nezávislých kandidátů	Štička Vojtěch	163	1 486	61.79
	Holovský Radim	133		
	Morávek Antonín	193		
	Francová Zdeňka	234		
	Marek Záboj	140		
	Fousová Renata	165		
	Melhuba Josef	157		
	Sejfová Petra	143		
	Sahulka Pavel	158		
Celkem			2405	100.00

Do voleb v roce 1998 už vstoupila jen ČSSD a SNK. Počet volených zastupitelů se snížil na 9 z důvodu efektivnějšího a pružnějšího vedení obce. 11 členů při projednávání různých témat obce bylo spíše přítěží. Důležité hlasování probíhalo bez problémů. Ke konfliktům docházelo při projednávání méně důležitých bodů. Zde docházelo k výměně názorů mezi starostkou a jejím předchůdcem Ing. Šímanem a stran, které představovali. Důvodem také bylo, že k platnému usnesení je nutná přítomnost nadpoloviční většiny členů zastupitelstva, což býval někdy problém. Úspěch v předchozích volbách a rozhodnutí strany ODS nevstoupit do místních voleb napomohly k sestavení plně obsazené kandidátní listiny Sdružení nezávislých kandidátů. Tento fakt vyrovnal handicap, který měla strana v předchozích volbách. Plně obsazená kandidátní listina dává větší šanci na úspěch. V těchto volbách se začala projevovat krize místní ČSSD, která přetrvává dodnes.

Tabulka č. 11: Zvolené zastupitelstvo obce 1998

Zdroj: www.volby.cz

Kandidátní Listina	Kandidát		Polit.
	Příjmení, jméno	Tituly	přísl.
Česká str.sociálně demokrat.	Pilbauer Jiří	MUDr.	ČSSD
Česká str.sociálně demokrat.	Sahulka Rostislav		BEZPP
Česká str.sociálně demokrat.	Fišerová Zdena		BEZPP
Sdružení nezávislých kandidátů	Štička Vojtěch		BEZPP
Sdružení nezávislých kandidátů	Holovský Radim	Ing.	BEZPP
Sdružení nezávislých kandidátů	Morávek Antonín		BEZPP
Sdružení nezávislých kandidátů	Francová Zdeňka	Ing.	BEZPP
Sdružení nezávislých kandidátů	Marek Záboj	Ing.	BEZPP
Sdružení nezávislých kandidátů	Fousová Renata		BEZPP

Výsledek voleb vyzněl jednoznačně ve prospěch Sdružení nezávislých kandidátů. ČSSD získala v zastupitelstvu obce pouze 3 křesla a navíc nebyl ani zvolen její stmelující prvek pan Ing. Šiman. Po ztrátě nadpoloviční většiny v zastupitelstvu obce v roce 1994 zvolil tento leader novou předvolební taktiku. Obcházel obyvatele obce a osobním kontaktem chtěl získat zpět jejich důvěru a zajistit tak ČSSD silné postavení a sobě opět křeslo starosty. Úsilí vynaložené v boji o voliče se však na výsledcích neprojevovalo. Hranice pro posun kandidáta na první místo kandidátní listiny České strany sociálně demokratické měla hodnotu 112,2 hlasů. Hranici překročili 3 kandidáti, kteří získali mandát. Ke znovuzvolení vůdčí osobnosti ČSSD nepomohlo ani jeho přední postavení na kandidátce. Voliči této strany preferenčními hlasy podporovali nové kandidáty. Těch bylo v tomto roce na kandidátní listině mnoho. Neochotu občanů znovu kandidovat za ČSSD strana řešila nábořem nových, a tím pádem politicky nezkušených kandidátů. Výjimku tvořil MUDr. Jiří Pilbauer, který měl stranickou příslušnost. Z původních 11 kandidátů strany v tomto roce figurovali na kandidátní listině pouze 3 a ani jeden z nich nezískal mandát.

Z původního složení SNK na kandidátní listině z roku 1994 zbyla pouze starostka Ing. Zdeňka Francová a Ing. Marek Záboj. Na kandidátce s nimi figurovali členové zastupitelstva z bývalé ODS Vojtěchem Štičkou a Ing. Radimem Holovským. Dalším novým jménem na kandidátní listině SNK, nikoliv však na politické scéně obce, se stal Antonín Morávek. Tento bývalý druhý muž místní ČSSD a místostarosta obce přeběhl k volebnímu rivalu. Sdružení nezávislých kandidátů při sestavování své kandidátní listiny vsadilo na zastupitele, kterým končí mandát, tedy ty, jež měli zkušenosti s prací

v zastupitelstvu a společná spolupráce s nimi byla přínosná. Přední místa opanovali bývalí kandidáti za ODS, následovani přeběhlíkem z ČSSD, až poté je uvedena starostka Ing. Zdeňka Francová a Ing. Marek Záboj, kteří představovali jedině zástupce původního SNK. Zbytek kandidátky byl doplněn prvně kandidujícími občany bez praxe v obecní politice. Hranice pro posun kandidáta SNK byla vypočtena na hodnotu 181,5 bodů. V tomto případě však neměla žádný účinek. Mandáty si rozdělili kandidáti na prvních šesti místech kandidátní listiny. Za povšimnutí stojí velké množství odevzdaných hlasů starostce obce, což nejlépe dokumentovalo spokojenost s vedením obce.

Díky nezvolení Ing. Jaroslava Šimana do obecního zastupitelstva byla jednohlasně zvolena starostkou opět Ing. Zdeňka Francová a místostarostou Antonín Morávek, který byl pro fungování obce velmi důležitý pro své zkušenosti [19]. Po výhře SNK mohlo zastupitelstvo v čele se znovuzvolenou starostkou pokračovat ve své započaté práci na výstavbě kanalizace a čističky odpadních vod. Také se intenzivně věnovalo spolupráci se sousedními obcemi, s kterými Mořina tvořila svazek VYKO pro plynofikaci obcí.

Volební účast v těchto volbách se nedá srovnávat s minulými. Svého práva volit využilo pouze 64,11 % zapsaných voličů. Důvod poklesu volební účasti v obci může být upadající všeobecná euforie po revolučním roce 1989 a po vzniku samostatného státu Česká Republika.

V tomto roce se nám prvně nabízí možnost srovnání výsledků komunálních voleb a výsledků voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, díky předčasným volbám. V nich vyhrála za obec Mořina Česká strana sociálně demokratická, když získala 41,34 % hlasů a nezávislí získali jen 3 hlasy. Zde se naplno projevil sousedský efekt a ukázal, že vzorce volebního chování mořinského elektorátu se mění s politickou úrovní voleb. Paradoxem pak je klesající obliba místní ČSSD, projevující se na výsledcích komunálních voleb kontrastující s vzestupem a nejlepším výsledkem ve volbách do Poslanecké sněmovny, jaký ČSSD dosáhla v obci Mořina. Předčasné volby přilákaly voliče k urnám a na celorepublikové úrovni se těšily velké volební účasti přesahující hranici 74 %. V obci Mořina se jich zúčastnilo 79,39 % voličů a předčily svou účastí volby komunální.

5.3 Volby do zastupitelstva obce 2002

Tabulka č. 12: Výsledky voleb v roce 2002

Zdroj: www.volby.cz

Název	Příjmení, jméno	počet hlasů	Počet hlasů	
			(abs)	(v %)
Česká strana sociálně demokratická	Sahulka Rostislav	120	781	33.43
	Šimanová Jarmila	119		
	Burian Miloš	38		
	Hrebeňová Svatava	138		
	Brabcová Alena	96		
	Fišerová Zdeňka	70		
	Janík Miroslav	116		
	Leták Josef	41		
	Jansa Oldřich	43		
Sdružení nezávislých kandidátů	Sahulka Pavel	188	1 555	66.57
	Štička Vojtěch	183		
	Hnátková Magda	159		
	Marek Záboj	147		
	Sejřfová Petra	172		
	Fous Karel	215		
	Zikán Karel	168		
	Svoboda Miroslav	90		
	Francová Zdeňka	233		
Celkem			2336	100.00

V roce 2002 ČSSD pokračuje v propadu volebních výsledků, naopak SNK upevňuje své postavení. Vývoj volebních výsledků jasně ukazuje na ztrátu důvěry v místní Českou stranu sociálně demokratickou. Tento vývoj vygradoval v následujících volbách. Na kandidátce SNK se objevil další kandidát původně z řad politického rivala a to Karel Zikán, který kandidoval v roce 1994 za ČSSD. Vůdčí osobnost České strany sociálně demokratické, Ing. Jaroslav Šiman umírá a roli leadera přebírá Rostislav Sahulka. Starostka paní Ing. Francová jde do voleb s tím, že již nechce kandidovat na starostku a tento post přenechá Vojtěchu Štičkovi. V tomto roce se začala v komunálních volbách používat d'Hontova metoda. Změna volební formule však neměla na tyto volby žádný účinek. Ani zachování metody Sainte-Laguë, přispívající k proporcionalitě voleb, by ČSSD k dosažení většího počtu křesel v zastupitelstvu obce nepomohlo.

Tabulka č. 13: Zvolené zastupitelstvo obce 2002

Zdroj: www.volby.cz

Kandidátní Listina	Kandidát		Polit.
	Příjmení, jméno	Tituly	přísl.
Česká str.sociálně demokrat.	Hřebeňová Svatava		BEZPP
Česká str.sociálně demokrat.	Sahulka Rostislav		BEZPP
Česká str.sociálně demokrat.	Šimanová Jarmila		BEZPP
Sdružení nezávislých kandidátů	Francová Zdeňka	Ing.	BEZPP
Sdružení nezávislých kandidátů	Fous Karel		BEZPP
Sdružení nezávislých kandidátů	Sahulka Pavel		BEZPP
Sdružení nezávislých kandidátů	Štička Vojtěch		BEZPP
Sdružení nezávislých kandidátů	Hnátková Magda		BEZPP
Sdružení nezávislých kandidátů	Marek Záboj	Ing.	BEZPP

Při pohledu na seznam kandidátů České strany sociálně demokratické vidíme opět mnoho nových jmen. Při sestavování kandidátní listiny proto volí zavedený způsob relativní jistoty. Protože v této době neměla jisté hlasy, tak si nemohla dovolit manipulovat s pořadím na kandidátce. Proto leader pan Sahulka je již na prvním místě, aby měl největší šance na zvolení, druhá byla paní Jarmila Šimanová (manželka zesnulého Ing. Jaroslava Šimana), která měla ambice kandidovat na starostku. Zbytek kandidátky byl opět doplněn novými kandidáty, aby strana nebyla znevýhodněna z důvodu menšího počtu uvedených kandidátů.

Sdružení nezávislých kandidátů si bylo jisto svoji voličskou základnou, a proto si mohlo dovolit riskovat při sestavování své kandidátní listiny. Pavel Sahulka dosazen záměrně na první místo, aby měl jistotu zvolení, následován Vojtěchem Štičkou, aby i on byl zvolen a kandidoval na starostu. Magda Hnátková byla jediná bydlící v Trněném Újezdě a SNK chtělo mít v zastupitelstvu někoho, kdo by hájil zájmy této obce a také zde byl předpoklad, že místní obyvatelé jí budou volit. Karel Fous mohl být umístěn níže na kandidátce z důvodu vedení místního skautského oddílu, a tudíž byl pozitivně vnímán místními rodiči a mohl počítat s jejich podporou. Ing. Zdeňka Francová figurovala záměrně na posledním místě. Neměla již ambice kandidovat na starostku obce a tímto tahem se chtěla ubezpečit, zda obyvatelé obce jsou jí stále nakloněny a projeví vůli ji opět zvolit.

Výsledek voleb se podobal výsledku z roku 1998. ČSSD získala 33,43 % hlasů a obhájila své 3 mandáty, ale svého nového leadera tentokrát prosadila do obecního

zastupitelstva. Hranici pro posun na první místo, stanovenou na hodnotu 94,6 bodů překročilo 5 kandidátů. Překvapením se stala Svatava Hrebeňová, která získala nejvíce hlasů a zajistila si první mandát. Zbylá křesla v zastupitelstvu získané stranou si rozdělili první dva kandidáti.

Sdružení nezávislých kandidátů si po volbách mohlo gratulovat ke svému předvolebnímu kalkulu s posty na kandidátní listině. Vše jí vyšlo na sto procent. Starostka, figurující na posledním místě listiny, získala nejvíce hlasů a tento fakt ji utvrdil v rozhodnutí pokračovat v práci v obecním zastupitelstvu. Pan Karel Fous získal druhý nejvyšší počet hlasů, díky své popularitě mládeže a jejich rodičů. Tito dva překročili jako jediní hranici 189,2 bodů, potřebnou pro posun na první místo kandidátní listiny. Dle předpokladů první dva kandidáti získali své mandáty bez problémů. Magda Hnátková také obdržela mandát a mohla tedy hájit zájmy Trněného Újezda při zasedání zastupitelstva obce. Účast místní rodačky jistě napomohla k drtivému vítězství SNK ve 2. volebním okrese, kde elektorát Trněného Újezda odevzdal 88,64 % hlasů právě této straně. Poslední mandát získal Ing. Marek Zábaj, který byl členem zastupitelstva v předešlém funkčním období.

Kandidáty na starostu se tedy stali Vojtěch Štička, kterého navrhla odstupující starostka, dle předvolební dohody a Jarmila Šimanová, navržená na post starosty sama sebou. Vojtěch Štička obdržel 5 hlasů, při čemž on sám se zdržel hlasování a právo zdržet se využil i spolukandidát z SNK Pavel Sahulka. Jarmila Šimanová obdržela pouze 2 hlasy, protože Rostislav Sahulka odevzdal svůj hlas Vojtěchu Štičkovi. Po nezvolení do funkce starostky se Šimanová vzdává mandátu, z důvodu nemožnosti vykonávání neuvolněné funkce a její místo nahradil Miroslav Janík. Místostarostou byl zvolen Rostislav Sahulka. V tomto volebním období byla dokončena plynofikace obce a také výstavba kanalizace a čističky odpadních vod. Zastupitelstvo zpracovalo plán pro rozvoj obce do roku 2010, v kterém také figuruje program zavedení vodovodu do obce. Obec investuje každý rok nemalé částky do oprav a modernizace místní školy. Důvodem bylo její zachování a zvýšení její atraktivity pro mladé rodiny stěhující se do obce⁷.

⁷ Nový starosta zavedl politiku lákající mladé rodiny do obce. Podle jeho slov: „Obec bez školy nemá v budoucnu šance na rozvoj a ztratí svoji funkci“ [19].

Volební účast si zachovala svoji sestupnou tendenci a v tomto roce se voleb zúčastnilo 60,25 % zapsaných voličů. V komparaci s rokem 1994 je to propad volební účasti o jednu čtvrtinu. Podíváme-li se však na republikový průměr volební účasti dosahující 45,54 %, zjistíme, že účast v obci je stále nadprůměrná. Nabízí se otázka, zda místní obyvatelé neztratili zájem o politické dění v obci díky pevnému postavení nezávislých kandidátů. Před 8 lety mořinský elektorát táhla k volbám touha něco změnit a vyjádřit nespokojenost. Spokojenost a podporu místnímu zastupitelstvu však projevuje již s menším zápalem.

Srovnáním výsledků voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a komunálních voleb zjistíme, že zde vznikla malá paralela. Volební účast činila 57,36 %, což můžeme srovnat s účastí dosáhnuté ve volbách do místního zastupitelstva. Česká strana sociálně demokratická opět vyhrála, ne však jasným rozdílem, jak tomu bylo v předešlých volbách. Získala 33,08 % hlasů, a výsledek se velmi podobá tomu, jakého dosáhla v komunálních volbách. Tento pokles volebních výsledků strany na obou politických úrovních kulminoval ve volebním roce 2006.

5.4 Volby do zastupitelstva obce 2006

Tabulka č. 14: Výsledky voleb v roce 2006

Zdroj: www.volby.cz

Název	Příjmení, Jméno	počet hlasů	Počet hlasů	
			(abs)	(v %)
Česká strana sociálně demokratická	Sahulka Rostislav	138	694	25,16
	Hrebeňová Svatava	131		
	Janík Miroslav	122		
	Kopecká Olga	90		
	Ježková Milena	51		
	Brabcová Alena	63		
	Fišerová Zdeňka	30		
	Svobodová Vlasta	41		
	Burian Miloš	28		
Sdružení nezávislých kandidátů	Sahulka Pavel	238	2 064	74,84
	Štička Vojtěch	305		
	Hnátková Magda	199		
	Fous Karel	293		
	Francová Zdeňka	285		
	Marcinko Ján	188		
	Albrechtová Jitka	197		
	Potenec Zdeněk	189		
	Holovský Radim	170		
Celkem			2758	100.00

V roce 2006 dosahuje vrcholu vleklá krize místní České strany sociálně demokratické. Nezájem kandidovat za tuto stranu a neuspokojivé výsledky v posledních letech vedly jeho leadera k oznámení o neúčasti ve volbách do zastupitelstva obce v tomto roce. Starosta Vojtěch Štička proto, v rámci zachování demokratického rázu voleb, zkontaktoval vedení České strany sociálně demokratické v okresním městě Beroun, aby místní straně pod vedením Rostislava Sahulky pomohla se sestavením kandidátky. Pomoc přišla formou vyslaného člena Berounské frakce ČSSD, který pomohl Rostislavovi Sahulkovi přesvědčit vybrané obyvatele obce, aby kandidovali a sestavit tak kandidátní listinu pro tento rok [19]. Další prohloubení krize strany se zákonitě projevilo na výsledku voleb.

Tabulka č. 15: Zvolené zastupitelstvo obce 2006

Zdroj: www.volby.cz

Kandidátní Listina	Kandidát		Polit. přísl.
	Příjmení, jméno	Tituly	
Česká str.sociálně demokrat.	Sahulka Rostislav		BEZPP
Česká str.sociálně demokrat.	Hřebeňová Svatava		BEZPP
Sdružení nezávislých kandidátů	Štička Vojtěch		BEZPP
Sdružení nezávislých kandidátů	Fous Karel		BEZPP
Sdružení nezávislých kandidátů	Francová Zdeňka	Ing.	BEZPP
Sdružení nezávislých kandidátů	Sahulka Pavel		BEZPP
Sdružení nezávislých kandidátů	Hnátková Magda		BEZPP
Sdružení nezávislých kandidátů	Marcinko Ján		BEZPP
Sdružení nezávislých kandidátů	Albrechtová Jitka	Ing.	BEZPP

ČSSD, i přes předvolební potíže, absolvovala volby opět s plně obsazenou kandidátní listinou. Při jejím sestavování si Česká strana sociálně demokratická opět nemohla dovolit riskovat, a proto se rozhodla pro účelný způsob sestavy. První místa obsadili 3 členové dosavadního zastupitelstva obce v čele s místostarostou Rostislavem Sahulkou. Na dalších postech se objevují neúspěšní kandidáti z posledních voleb a nová jména doplňující kandidátní listinu.

Sdružení nezávislých kandidátů na kandidátní listině nemělo potřebu zásadně měnit pořadí svých kandidátů. Pouze Ing. Zdeňka Francová se posunula ve struktuře kandidátní listiny výše z důvodu zajištění jejího znovuzvolení. Tato osobnost místní politické scény a spoluzakladatelka SNK disponuje mnoha znalostmi a zkušenostmi získanými z pozice starostky a členky zastupitelstva. Z tohoto praktického důvodu nechtělo Sdružení nezávislých kandidátů ponechat její zvolení náhodě a zajistit tak této erudované osobě křeslo v zastupitelstvu obce. Novým kandidátem za sdružení nezávislých se stal Ján Marcinko bydlící v komplexu místních bytových domů, postavených v minulosti armádou. Tyto byty přešly pod správu obce a volba pana Marcinka, co by nového kandidáta strany, byla proto opět praktického charakteru.

Výsledek voleb jasně reflektoval situaci, která nastala před samotnými volbami a byl nevyhnutelný z hlediska vývoje politické scény v obci. Česká strana sociálně demokratická získala pouze 25,16 % hlasů a neobhájila tak své 3 křesla v zastupitelstvu. Naopak Sdružení nezávislých kandidátů se 74,84 % hlasů slavilo triumfální vítězství, které jim zajistilo 7 mandátů. Tradiční baštou SNK se stal 2. volební okrsek, kde obdrželo přes 86 % hlasů. Výsledek neznamenal pro složení zastupitelstva velké změny.

Novými členy se stali pouze Ján Marcinko, hájící zájmy bytového družstva a paní Ing. Jitka Albrechtová.

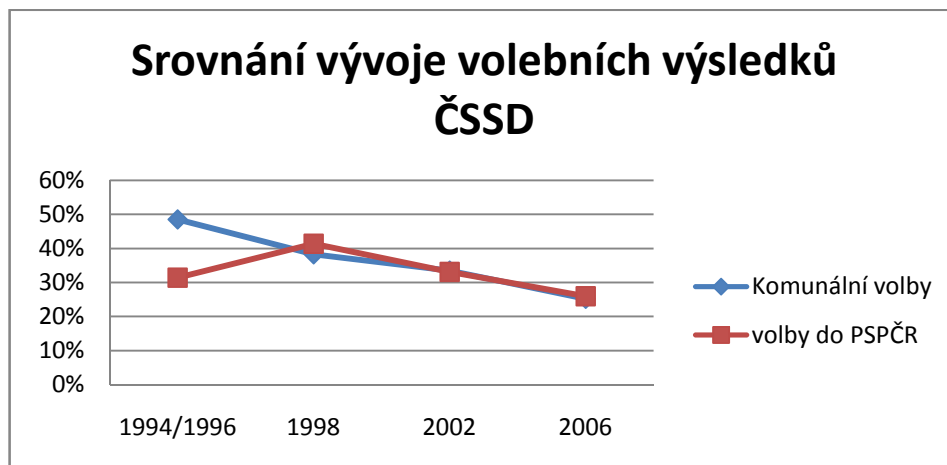
Změny se neděly ani při volbě předních činitelů obce. Post starosty bez problémů obhájil Vojtěch Štíčka a místostarostou byl opět zvolen Rostislav Sahulka. V tomto volebním období obec splatila dluhy spojené s výstavbou kanalizace a čističky odpadních vod a zajišťuje finanční prostředky pro plánovanou výstavbu vodovodu. Po zajištění inženýrských sítí v obci se zastupitelstvo plně věnovalo sociální vybavenosti obce. Pokračuje v investicích do základní školy a získává dotace na výstavbu hřiště s umělým povrchem. Dále podává žádost o další dotaci na výstavbu multifunkční sportovní haly, která by měla sloužit jak sportovním účelům, tak společenským akcím.

Volební účast se nepatrně zvedla na hodnotu 64,75 %, která je srovnatelná s rokem 1998. Tento údaj je však zavádějící a je třeba se na něj podívat blíže. V tabulce s vývojem počtu obyvatel v obci Mořina, umístěná v sekci o počtu obyvatel, je viditelný nárůst obyvatel za poslední 3 roky v této obci. V roce 1998 bylo ve volbách odevzdáno 293 obálek s hlasujícím lístkem, což v té době činilo 64,11 % ze zapsaných voličů. Ve volebním roce 2006 bylo vydáno 327 volebních obálek. Procentuální volební účast je tedy srovnatelná, skutečná účast byla však v roce 2006 mnohem větší.

Rok 2006 se stal osudný pro ČSSD i ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Doposud suverénní strana utrpěla v obci porážku od svého rivala Občanské demokratické strany. Získala pouze 25,96 % hlasů. Paralelní vývoj výsledků strany za poslední dvě volební období na obou volebních úrovních může vést k závěru, že sousedský efekt, který byl v obci praktikován, se vytratil a vzorce volebního chování mořinského elektorátu při různých úrovních voleb se pro stranu ČSSD sjednotili. Vývoj výsledků ČSSD ilustruje následující graf, ve kterém byly pro větší obraznost dány do komparace komunální volby z roku 1994 a volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané v roce 1996.

Graf č. 2: Srovnání vývoje volebních výsledků ČSSD pro komunální volby a volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky

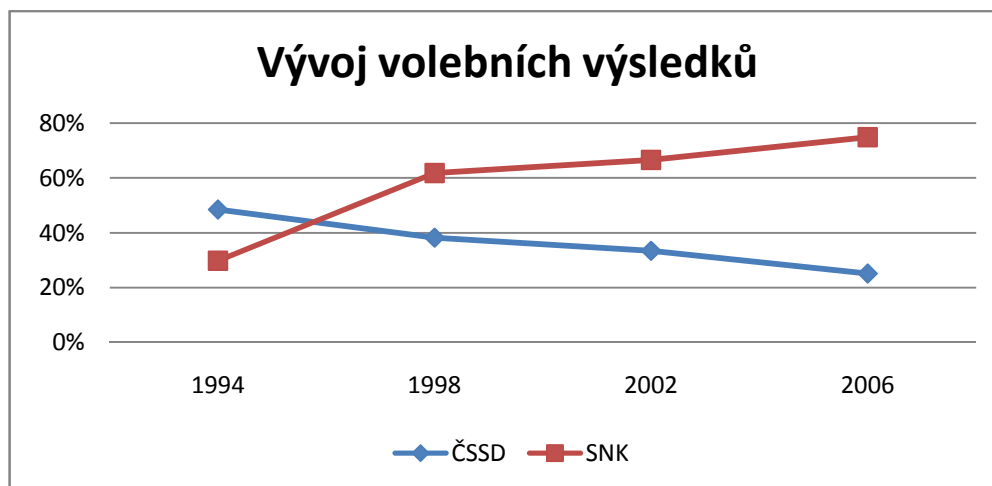
Zdroj: ČSÚ

Graf zobrazující vývoj volebních výsledků SNK a ČSSD v obci zcela zřejmě poukazuje na fakt, že SNK získalo politicky dominantní postavení. Trendy obou volebních stran jsou jednoznačné. SNK má vzestupný charakter a během tří volebních období jeho preference vzrostly o více jak 45 %. Opačný charakter má křivka volebních výsledků ČSSD. Zde pozorujeme neustálou sestupnou tendenci.

Graf č. 3: Vývoj volebních výsledků

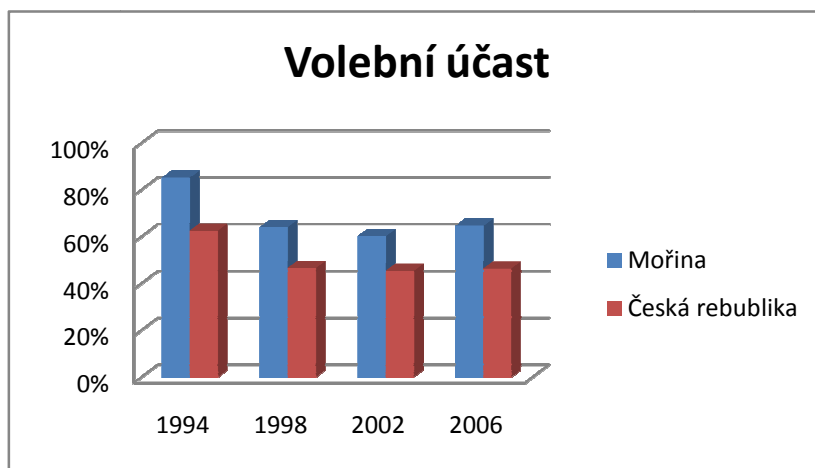
Zdroj: ČSÚ

Graf č. 4 dokumentuje vývoj volební účasti na komunálních volbách v obci Mořina, který je dán do komparace s celorepublikovým průměrem. Při pohledu na něj zjistíme, že účast na komunálních volbách v obci je nadprůměrná. To poukazuje na to, že politické dění v obci není jejím obyvatelům lhostejné.

Graf č. 4: Volební účast

Zdroj: ČSÚ

6 Závěr

Cílem práce bylo zanalyzovat místní stranický systém obce Mořina. Tabulkově zpracované výsledky voleb zde byly podrobeny zkoumání. Analyzovány byly i jednotlivé kandidátní listiny pro účel nalezení a objasnění faktorů, které měly zásadní vliv na dosažené výsledky jednotlivých stran a jejich kandidátů. Komunální volby konané v obci ilustrují trend v komunální politice menších obcí. Nezávislé uskupení mají stále větší vliv na politický život v těchto obcích a naopak parlamentní strany ustupují do pozadí.

V práci můžeme pozorovat průběh a příčiny procesu postupného získávání dominantní pozice Sdružení nezávislých kandidátů v lokálním stranickém systému a upevňování jejich pozice a důvěry občanů. Jediným soupeřem se jim během vývoje komunálních voleb stala Česká strana sociálně demokratická, u které naopak můžeme pozorovat postupné oslabování pozice gradující až takřka k rozpadu strany. Snižující se výsledky ČSSD se shodně objevily i ve volbách do PSPČR. K řevnivosti mezi stranami však docházelo pouze ve volebním období po roce 1994, kde se objevovaly rozpory mezi leadery těchto stran. Po výrazném vítězství SNK v následujících volbách se situace uklidnila a celé zastupitelstvo obce spolupracovalo na důležitých projektech rozvoje obce bez projevu mezistranické nevráživosti. K této situaci také přispělo nezvolení tehdejšího leadera strany ČSSD.

Nedílnou součástí práce se také stala analýza volební účasti. Sledováním participace občanů obce na komunálních volbách lze dojít k závěru, že jejich zájem o dění na politické scéně obce je nadprůměrný. Žádné jiné volby, které se pravidelně konají v obci, se nemohou pochlubit takovou účastí jako právě volby do obecního zastupitelstva. Pravidelně přesahují hodnoty šedesátiprocentní účasti. Tato čísla jsou zkreslená stále se zvyšujícím počtem obyvatel v obci. Účast nových obyvatel obce je pravděpodobně menší a je způsobená neznalostí místních poměrů a kandidátů figurujících na kandidátních listinách. Místní obyvatelé jeví zájem o věci veřejné a komunální volby jim dávají jedinečnou šanci, jak se spolupodílet na rozvoji své obce a života v ní. Vedení obce proto věří, že po zabydlení se v nových domech a poznání místních obyvatel a poměrů si i tito voliči najdou cestu k volebním urnám.

7 Seznam literatury

1. Balík, S. (Ed.) Komunální volby v České republice v roce 2002. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2003, ISBN 80-210-3211-1
2. Bubeníček, V.; Čopík, J.; Hajný, P.; Kopřiva, R.; Neumanová, T. (Eds.) Obce jako aktéři politického procesu: komunitní studie regionálních politických systémů a problematika metodiky jejich zpracování. Praha: Provozně ekonomická fakulta České zemědělské univerzity v Praze, 2005, ISBN 80-213-1326-9
3. Čmejrek, J. Lokální a regionální politické stranictví v ČR. In: II. Kongres českých politologů. Praha, 5. – 6. září 2003. Eds.: Dvořáková, V.; Heroutová, A. Praha: Česká společnost pro politické vědy, 2003, ISBN 80-902176-3-X.
4. Čmejrek, J. Obce a regiony jako politický prostor. Alfa, 2008. ISBN 978-80-87197-00-4
5. Čmejrek, J; Bubeníček, V.; Luhanová, M. Politika v regionálním rozvoji. Úvod do studia. Praha: Provozně ekonomická fakulta České zemědělské univerzity v Praze, 2004, ISBN: 80-213-1157-6
6. Hudák, J.; Jüptner, P.; Svoboda, J. (Eds.) Komunální politické systémy. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2003, ISBN 80-7308-056-7
7. Jüptner, P. Komunální koalice a politické modely. Politologická revue č. 2, 2004, s. 80 – 101
8. Venclík, D. Mořina historická sonda, obec Mořina, 2002, ISBN 80-238-9778-0

Legislativa

9. Zákon č. 2/2003 Sb.
10. Zákon č. 491/2001 Sb.
11. Zákon č. 128/2000 Sb

Internetové zdroje

12. <http://www.ceskykras.ochranaprirody.cz/>

13. <http://www.czso.cz/>
14. <http://www.lomy-morina.cz/>
15. <http://www.morina.cz/>
16. <http://www.navajo.cz/>
17. <http://www.volby.cz/>
18. <http://www.wikipedia.org/>

Interní zdroj

19. Rozhovor se starostou obce Mořina Vojtěchem Štičkou, Mořina, 14. 1. 2009

8 Přílohy

Příloha č. 1: D'hondtova metoda - příklad

Strana	A	B	C	D
volební zisk	580	488	394	262
Ø na 1 mandát	1. 580	2. 488	3. 394	5. 262
Ø na 2 mandáty	4. 290	6. 244	7. 197	131
Ø na 3 mandáty	8. 193,33	9. 162,66	131,33	87,33
Ø na 4 mandáty	145	122	98,5	65,5
Ø na 5 mandátů	116	97,6	78,8	52,4
Ø na 6 mandátů	96,66	81,33	65,66	43,66
Ø na 7 mandátů	82,86	69,71	56,29	37,43
Ø na 8 mandátů	72,5	61	49,25	32,75
Ø na 9 mandátů	64,44	54,22	43,77	29,11
počet mandátů	3	3	2	1

Příloha č. 2: Počty podpisů na peticích

Zdroj: Zákon č. 491/2001 Sb.

Obec, městská část, městský obvod, zapsaných v seznamech popřípadě volební obvod	Potřebné počty podpisů voličů pro nezávislé kandidáty	Potřebné počty podpisů voličů pro sdružení nezávislých kandidátů
do 500 obyvatel	5%	7%
nad 500 do 3000 obyvatel	4 %, nejméně 25	7%
nad 3000 do 10 000 obyvatel	3 %, nejméně 120	7%
nad 10 000 do 50 000 obyvatel	2 %, nejméně 600	7%
nad 50 000 do 150 000 obyvatel	1 %, nejméně 1000	7%
nad 150 000 obyvatel	0,5 %, nejméně 1500	7%